

**STRUCTUURVISIE GEMEENTE
HARLINGEN 2025**
STADSVISIE DEEL 2

GEMEENTE HARLINGEN

8 november 2012

B01052/OF0/005/000012/AM

Inhoud

Voorwoord	4
1 Inleiding	5
1.1 Doel	5
1.2 Status	5
1.3 Aanpak en proces	6
1.4 Leeswijzer	6
2 Samenvatting	7
2.1 Gemeente Harlingen	7
2.2 Stad Harlingen	8
2.3 Dorpen Midlum en Wijnaldum	9
2.4 Buitengebied	9
2.5 Waddenzee en zeewering	9
3 Algemene thema's structuurvisie gemeente Harlingen 2025	10
3.1 Gemeente Harlingen	10
3.2 Bevolkingsontwikkeling	12
3.3 Cultureel erfgoed (archeologie, cultuurhistorie en monumentenzorg)	12
3.4 Water	14
3.5 Havens en scheepvaart	15
3.6 Infrastructuur en bereikbaarheid	18
3.7 Wonen	21
3.8 Economie	23
3.9 Duurzaamheid en milieu	25
3.10 Onderwijs	27
3.11 Sport	29
3.12 Recreatie en toerisme	30
3.13 Sociaal maatschappelijk	31
4 Stad Harlingen	33
4.1 Binnenstad	33
4.2 Waterfront	35
4.3 Centrale zone	36
5 Kernen Midlum en Wijnaldum	38
5.1 Midlum	38
5.2 Wijnaldum	39
6 Buitengebied	41
7 Waddenzee en zeewering	44

8 Kostenverhaal	47
Bijlage 1 Structuurvisiekaart Harlingen 2025	50

Voorwoord

Met het vaststellen van de Houtskoolschets “Harlingen koerst naar 2025” in juni 2008 is een eerste stap gezet in het ontwikkelen van een visie voor de toekomst van de gemeente Harlingen. De houtskoolschets vormt het eerste deel van de Stadsvisie. Met als subtitel voortvarend veelzijdig is een beeld geschetst van de toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden van de stad Harlingen en haar omliggende dorpen en buitengebied. Als gemeente hebben we hierin ambities en contouren vastgelegd. Deze zijn nu uitgewerkt in voorliggend tweede deel van de Stadsvisie, de structuurvisie Harlingen 2025.

Gelegen aan het werelderfgoed de Waddenzee, onze prachtige binnenstad met zijn vele monumenten, het open landschap rondom de stad met zijn twee dorpen, dat zijn ingrediënten die vele mogelijkheden bieden om tot een goede toekomstgerichte ontwikkeling te komen. Een plezierige woonomgeving voor onze inwoners, een wervend vestigingsklimaat voor bedrijven en een gastvrije omgeving voor onze toeristen vormen de basis voor deze structuurvisie. Als college hopen wij dat de structuurvisie uitnodigt om plannen en ideeën te ontwikkelen die goed zijn voor onze gemeente. Zelf willen we het graag gebruiken om de ontwikkelingen binnen de gemeente de goede richting uit te sturen. Daarmee komen we dan ook weer op dat voortvarende veelzijdige van onze gemeente. We hebben als gemeente vele kansen en mogelijkheden en die willen we verzilveren.

Samen met u als bewoner, ondernemer, ontwikkelaar, recreant of belangstellende willen wij deze structuurvisie als leidraad gebruiken om verder te werken aan de ontwikkeling van onze gemeente.

Namens het college van Burgemeester en Wethouders van Harlingen,

Wethouder Jan de Boer.

HOOFDSTUK 1 Inleiding

De Structuurvisie Harlingen 2025 is het kader voor de ontwikkeling van de gemeente Harlingen tot 2025. Deze visie geeft richting aan de ruimtelijke, economische en sociaal maatschappelijke ontwikkeling van de gemeente.

1.1

DOEL

De Structuurvisie Harlingen 2025 geeft richting aan het ruimtelijke, economische en sociaal maatschappelijke beleid van de gemeente Harlingen. Ruimtelijke, economische en sociaal maatschappelijke vraagstukken zijn de basis voor deze visie. Deze structuurvisie is het vertrekpunt voor het uitwerken van het verdere beleid van de gemeente Harlingen voor de toekomst.

Visie en missie

De gemeenteraad van Harlingen heeft in juni 2008 de houtskoolschets “Harlingen koerst naar 2025” vastgesteld. Dit wordt gezien als de “stadsvisie deel 1”. Deze stadsvisie is met deze structuurvisie verder uitgewerkt tot een: “stadsvisie deel 2”.

Na vaststelling door de gemeenteraad van Harlingen wordt daarmee de stadsvisie compleet. Harlingen heeft hiermee de koers voor de toekomst uitgezet.

Deze koers is waar mogelijk gebaseerd op reeds ontwikkeld beleid en waar nodig aangevuld met nieuwe inzichten en doelen.

De Structuurvisie Harlingen 2025, stadsvisie deel 2 is hét document dat de basis legt voor de ontwikkeling van de gemeente Harlingen naar de toekomst.

1.2

STATUS

De Structuurvisie Harlingen 2025 is een visie in de zin van artikel 2.1 van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) en omvat het gehele gemeentelijke grondgebied. De structuurvisie heeft ook een relatie met de manier waarop het ruimtelijk beleid zijn uitwerking krijgt.

De Structuurvisie Harlingen 2025 heeft alleen een directe werking in beleidsmatige zin voor de gemeente Harlingen. Van een directe werking naar anderen toe is geen sprake. De structuurvisie bindt hiermee in beleidsmatige zin alleen de gemeente. Dit betekent dat deze structuurvisie geen rechten of plichten schept naar inwoners of bedrijven.

Als uitzonderingen of bijzondere gevallen noodzakelijk tot afwijken van het kader van deze structuurvisie, dan is dit niet verboden, maar vergt dit wel een onderbouwing.

De structuurvisie is geen star document, maar uitzonderingen moeten wel goed en zorgvuldig worden gemotiveerd. Uitgangspunt voor de Structuurvisie Harlingen 2025 is de Houtskoolschets (januari 2008) waarin richtinggevende keuzes zijn gemaakt.

1.3

AANPAK EN PROCES

In deze structuurvisie zijn de keuzes uit de Houtskoolschets als uitgangspunt genomen, aangevuld met keuzes op basis van de gesprekken en werksessies die hebben plaatsgevonden met de werkgroep van de gemeente Harlingen en met ambassadeurs op het gebied van sociaal maatschappelijke thema's. De structuurvisie Harlingen 2025 is een verdieping van de Houtskoolschets, dit geldt zowel voor de kaart als voor de tekst.

De structuurvisie geeft ook invulling aan de Grond Exploitatie Wet (GEW), onderdeel van de Wro. De uitwerking hiervan is opgenomen in de structuurvisie.

Inspraak en afronding

De structuurvisie wordt ten behoeve van overleg en inspraak ter inzage gelegd vanaf 18 november, voor een periode van 6 weken, tot 29 december 2010. Gedurende deze periode krijgt een ieder de gelegenheid op deze structuurvisie te reageren. Na de inspraakperiode worden de reacties verwerkt in een antwoordnota. Eventuele wijzigingen worden verwerkt, waarna de structuurvisie ter vaststelling wordt aangeboden aan de gemeenteraad van Harlingen.

1.4

LEESWIJZER

In de samenvatting (hoofdstuk 2) wordt in hoofdlijnen de visie voor de gemeente Harlingen tot 2025 beschreven. In de daaropvolgende hoofdstukken wordt eerst het algemene gemeentebrede beleid beschreven (hoofdstuk 3), gevolgd door het beleid ten aanzien van de stad Harlingen (hoofdstuk 4) en de dorpen Midlum en Wijnaldum (hoofdstuk 5).

Vervolgens wordt ingegaan op het buitengebied en het structureel groen van de gemeente Harlingen (hoofdstuk 6) en op het beleid omtrent de Waddenzee en Zeewering (hoofdstuk 7). Tot slot wordt het kostenverhaal beschreven in hoofdstuk 8.

In de bijlagen bij deze structuurvisie is de structuurvisiekaart opgenomen.

HOOFDSTUK 2 Samenvatting

In deze samenvatting van de structuurvisie worden per onderwerp de belangrijkste keuzes en ontwikkelingsrichtingen voor de toekomst van de gemeente Harlingen tot 2025 weergegeven. Deze keuzes zijn vertaald in de plankaart behorende bij deze structuurvisie.

2.1

GEMEENTE HARLINGEN

Algemeen

De gemeente Harlingen richt zich in de toekomst met name op de juiste match tussen vraag en aanbod en daarmee op de kwaliteit van de gemeente, de leefomgeving en huisvesting in de breedste zin. Van doorslaggevend belang is de eventuele aanwas en/of vertrek van inwoners ten opzichte van de omliggende gemeenten en de onbewuste ‘concurrentie’ daarin.

Archeologie

De gemeente Harlingen ziet archeologie in samenwerking met cultuurhistorie meer als kans en minder als last. Bij ruimtelijke ontwikkelingen wordt in een vroegtijdig stadium rekening gehouden met archeologie.

Cultuurhistorie en monumenten

De gemeente Harlingen wil haar cultuurhistorische karakter behouden en versterken. Bij de actualisatie van bestemmingsplannen wordt een cultuurhistorische gebiedsanalyse uitgevoerd. Ook worden de archeologische waarden voor Harlingen in kaart gebracht.

Water

De gemeente Harlingen verbetert de kwaliteit van het water binnen de gemeente en gaat het buiten de oevers treden van oppervlaktewater tegen. Grondwateroverlast en de overlast (overbelasting) van de riolering wordt tegengegaan. Ook streeft de gemeente het Fries Bestuursakkoord Waterketen na.

Havens en scheepvaart

De gemeente Harlingen ontwikkelt de haven van Harlingen tot een veelzijdige, veilige, duurzame en slimme haven. De havenactiviteiten worden zoveel mogelijk gecombineerd met het scheppen van werkgelegenheid en waardecreatie. Naar de verbetering van de bereikbaarheid en de vergroting van de capaciteit van de haven dient nader onderzoek te worden verricht. Gedacht wordt aan de aanleg van een tweede havenmond en optimalisatie en herstructurering binnen de bestaande geografische grenzen van de haven.

Infrastructuur en bereikbaarheid

De gemeente Harlingen zorgt ervoor dat de inrichting van de N31 qua inrichting en vormgeving wordt aangesloten op het landschap. Oude zichtlijnen over watergangen worden hersteld en de ruimtelijke en stedelijke structuur wordt verbonden.

Wonen

De gemeente Harlingen stelt een facet structuurvisie wonen op, waarin het woonbeleid voor de komende periode wordt uitgewerkt met als uitgangspunt dat inbreiden en herstructureren gaan vóór uitbreiding.

De wijk Ludinga voorziet in de uitbreiding van de stad Harlingen.

Economie

De gemeente Harlingen wil bestaande werkgelegenheid behouden, nieuwe werkgelegenheid creëren en werkloosheid tegengaan. Speerpunten zijn onder andere het bieden van werkgelegenheid voor lager opgeleiden en het stimuleren van werkgelegenheid voor hoger opgeleide starters. Ook leerwerktrajecten voor jongeren en educatie voor ouderen wordt gefaciliteerd.

Duurzaamheid en Milieu

De gemeente Harlingen verbetert de huidige leefomgeving waarbij een gezond evenwicht tussen economische en ecologische factoren voorop staat. Ontwikkelingsmogelijkheden kunnen optimaal worden benut zonder dat het milieu onevenredig wordt beïnvloed.

Onderwijs

De gemeente Harlingen verbetert de kwaliteit van het onderwijs. Ook biedt de gemeente de mogelijkheid voor het vestigen van een scheepsbouwopleiding, inclusief houtscheepsbouwwerf, gekoppeld aan de Maritieme Academie Harlingen en een dependance van een Regionaal Opleidingscentrum (ROC).

Sport

De gemeente Harlingen handhaaft de sportvelden die op de structuurvisiekaart zijn aangegeven. Het sportterrein ten noordwesten van Plan Zuid wordt aangegeven als zoekgebied voor het Wadden Doe Centrum.

Recreatie en toerisme

De gemeente Harlingen zet in op het behouden van de authenticiteit van de stad Harlingen. De gemeente stimuleert de lokale economie door het verbeteren en creëren van recreatieve en toeristische voorzieningen. Het Wadden Doe Centrum is hier een voorbeeld van. Ook wil de gemeente de recreatieve en toeristische kansen die de gemeente biedt meer promoten.

Sociaal maatschappelijk

De gemeente Harlingen heeft een verbindende regierol in het stimuleren en faciliteren van ketens en netwerken en het realiseren van laagdrempelige ontmoetingsplekken. Om gezinnen en jongeren te kunnen ondersteunen en begeleiden wordt in de gemeente gewerkt met een centrum voor jeugd en gezin. De activiteiten in dit centrum worden gefaciliteerd door de gemeente. Ook stelt de gemeente een nota burgerparticipatie op.

2.2**STAD HARLINGEN**

De gemeente zet zich in om de binnenstad van Harlingen vitaal en dynamisch te houden, zonder afbreuk te doen aan de bestaande kwaliteiten. De toeristische economie in de binnenstad wordt verder gestimuleerd. Ook kiest de gemeente voor een concentratie van de winkelvoorzieningen in de binnenstad van Harlingen.

Nieuwe ontwikkelingen dienen te passen bij de maat, schaal en identiteit van de binnenstad. Om de vitaliteit van de binnenstad te waarborgen is voldoende parkeergelegenheid noodzakelijk voor de bezoekers van de binnenstad. Verder zet de gemeente zich in om de watersportfaciliteiten van de Noorderhaven en de Zuiderhaven sterk te verbeteren.

Waterfront

De Nieuwe Willemshaven wordt geherstructureerd tot een aantrekkelijk werk- en recreatiegebied. Het waterfront vormt nu, maar zeer zeker straks, vanuit de Waddenzee voor de zeepleziervaart de entree van Harlingen.

Centrale zone

De centrale zone vormt in de toekomst, na de verdieping van de N31, één van de belangrijke entrees voor de binnenstad van Harlingen. Daarnaast vormt de corridor de verbinding tussen de twee stadsdelen van Harlingen.

2.3**DORPEN MIDLUM EN WIJNALDUM**

De gemeente Harlingen wil de kwaliteiten van de twee karakteristieke terpdorpen Midlum en Wijnaldum koesteren. Uitbreiding van de kernen Midlum en Wijnaldum met woningbouw wordt niet verder toegestaan, inbreiding is wel mogelijk op plekken waar ruimte vrij komt.

Ingezet wordt op het handhaven van het dorpse karakter, de natuurlijke overgangen met het omringende landschap en op het zorgdragen voor een veilige, herkenbare verbinding met Harlingen opdat ook van die zijde kan worden bijgedragen aan de draagkracht van de stad.

2.4**BUITENGEBIED**

De gemeente Harlingen zet in op het herkenbaar houden van de karakteristieke openheid van het open kustlandschap. Verdere verdichting van het landschap met bebouwing en beplanting is daarom niet gewenst.

De ligging van de boerderijen en terpdorpen in het open landschap en de natuurlijke overgangen daarvan naar het agrarische gebied dienen behouden te blijven. Dat geldt ook voor het karakteristieke reliëf van kreekruggen en omliggende, lager gelegen gronden.

De bereikbaarheid van het buitengebied met de stad kan door het terugbrengen van oude paden en het ontwikkelen van nieuwe recreatieve routes verbeteren, bijvoorbeeld waddenwandelen.

Bestaande natuurgebieden worden behouden en waar mogelijk versterkt.

2.5**WADDENZEE EN ZEEWERING**

De gemeente Harlingen zet zich in voor een duurzame bescherming en ontwikkeling van de Waddenzee als natuurgebied en het behoud van het unieke open landschap. De bereikbaarheid van havens en eilanden wordt gewaarborgd door aanlegmogelijkheden en streefdieptes voor de vaargeulen. Nieuwe bebouwing in de nabijheid van de Waddenzee mag alleen plaatsvinden binnen de randvoorwaarden van het nationaal ruimtelijk beleid, en dient qua hoogte aan te sluiten bij de bestaande bebouwing en daar waar het gaat om bebouwing in het buitengebied, te passen bij de aard van het landschap.

Veiligheid staat voor de gemeente voorop. Dijkverhogingen en versterking van de waterkering zijn mogelijk.

HOOFDSTUK

3 Algemene thema's structuurvisie gemeente Harlingen 2025

In dit hoofdstuk wordt de gemeente Harlingen in het algemeen beschreven. Na een korte inleiding over de ligging van de gemeente en de algemene kenmerken wordt ingegaan op de bevolkingsontwikkeling van Harlingen naar 2025. Vervolgens worden een aantal algemene thema's die van belang zijn voor de toekomst van de gemeente beschreven.

3.1

GEMEENTE HARLINGEN

Van welke kant u de stad ook nadert, altijd is het markante silhouet met de stadstorens van verre te zien. Harlingen: midden in de ruimte van zee, land en lucht.

De gemeente Harlingen bestaat uit de historische havenstad Harlingen, de twee dorpen Midlum en Wijnaldum en voor een groot deel uit zee, zie afbeelding op pagina 12. De gemeente heeft een oppervlakte van 38.768 ha, waarvan 36.101 bestaat uit buitenwater, de Waddenzee die als Werelderfgoed is uitgeroepen.

De gemeente Harlingen is een bolwerk van cultuur, natuur, water, sfeer en ruimte, nauw verbonden aan het water en door de aanwezige havens heeft de gemeente een internationale allure. De Harlinger haven wordt bezocht door vrachtschepen uit de hele wereld. Maar ook kleinschaliger maritieme activiteiten vinden plaats in de Harlinger havens. Harlingen is van oudsher altijd sterk verbonden met de zee en de scheepvaart. De haven van Harlingen is de enige Friese haven aan de Waddenzee. In de Noorderhaven en de Zuiderhaven, midden in de stad, heerst eb en vloed.

Vrachtschepen uit Rusland, Scandinavië of Engeland, veerboten naar Terschelling en Vlieland, viskotters, talloze tjalken, klippers en jachten dragen bij tot bedrijvigheid in de havens. Havenkranen, scheeps- en reparatiewerven bepalen mede de skyline van Harlingen. Vanuit Harlingen is er een dagelijkse veerverbinding met Terschelling en Vlieland.

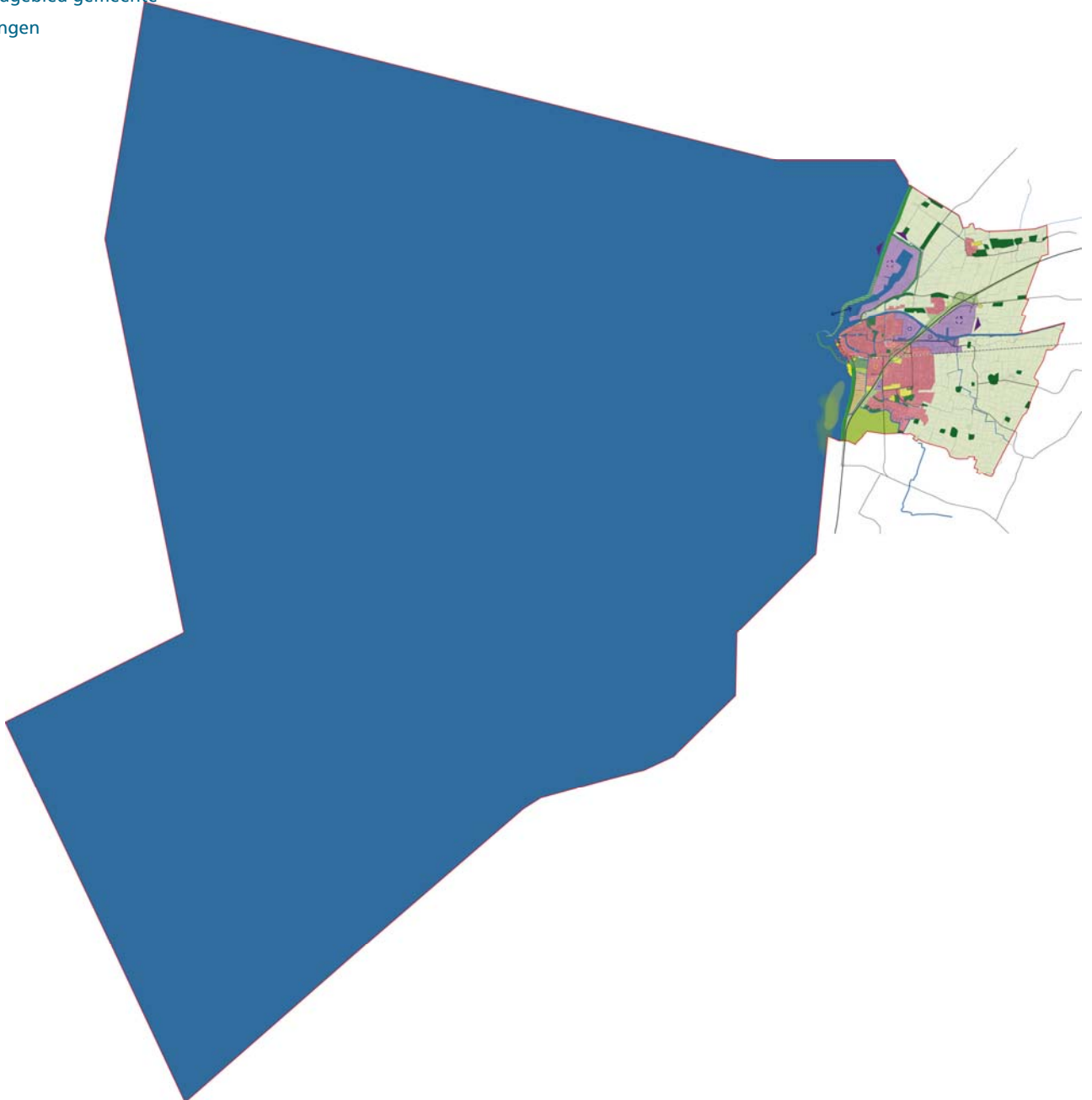

Harlingen zelf is een stad vol variatie met een levendig, gezellig en gemoedelijk karakter. De havenstad bundelt een diversiteit aan activiteiten met voor elk wat wils.

De bereikbaarheid van de gemeente Harlingen is goed. Vanuit het zuiden is de gemeente prima bereikbaar vanaf de A7 over de afsluitdijk en dan via de N31 welke door de stad Harlingen heen loopt. Vanaf Leeuwarden is Harlingen bereikbaar via de A31.

GEMEENTE HARLINGEN

Grondgebied gemeente
Harlingen

3.2

BEVOLKINGSONTWIKKELING

Het totale inwoneraantal van de gemeente Harlingen fluctueert. In 2007 is de bevolking relatief sterk gedaald door de sluiting van het asielzoekerscentrum, maar na 2007 is het inwoneraantal relatief weer sterk gestegen. Het aantal inwoners in de kernen Midlum en Wijnaldum is in de afgelopen jaren gedaald.

Wanneer we naar de toekomst kijken, dan daalt naar verwachting het aantal inwoners. Het aantal huishoudens neemt echter wel toe. Dit betekent dat de huishoudens in de toekomst kleiner worden, dus uit minder personen bestaan. Het aantal eenpersoonshuishoudens neemt toe.

Bevolkingsontwikkeling (bron: CBS)		
Jaartal	Aantal huishoudens	Aantal inwoners
2010	6.900	15.809
2040	ca. 7.300	ca. 14.889

OPGAVE BEVOLKINGSONTWIKKELING

De gemeente Harlingen richt zich in de toekomst met name op de juiste match tussen vraag en aanbod en daarmee op de kwaliteit van de gemeente, de leefomgeving en huisvesting in de breedste zin. Van doorslaggevend belang is de eventuele aanwas en/of vertrek van inwoners ten opzichte van de omliggende gemeenten en de onbewuste 'concurrentie' daarin.

3.3

CULTUREEL ERFGOED (ARCHEOLOGIE, CULTUURHISTORIE EN MONUMENTENZORG)

Onder cultureel erfgoed worden archeologie, cultuurhistorie en monumentenzorg verstaan. In deze paragraaf worden deze onderwerpen apart behandeld.

Archeologie

Het bodemarchief van de gemeente Harlingen vertelt veel over de geschiedenis van Harlingen. Zo stond Wijnaldum in de jaren '90 landelijk in de belangstelling met de vondst van de fibula (mantelspeld), waaruit bleek dat Wijnaldum al in de 7de eeuw een belangrijke vesting was. De inzichten ten aanzien van de archeologie zijn de laatste jaren gewijzigd. Belangrijke uitgangspunten voor de omgang met archeologie zijn:

- streven naar het behoud van archeologische waarden in situ (in de bodem);
- vroegtijdig rekening houden met archeologie in de ruimtelijke ordening;
- de bodemverstoorder betaalt voor het onderzoek en de documentatie van archeologische waarden, als behoud in de bodem niet tot de mogelijkheden behoort.

Met de komst van de Wet op de Archeologische Monumentenzorg is de gemeente primair verantwoordelijk geworden voor de archeologische waarden in de bodem.

OPGAVE ARCHEOLOGIE

De gemeente Harlingen ziet archeologie in samenwerking met cultuurhistorie meer als kans en minder als last. Bij ruimtelijke ontwikkelingen wordt in een vroegtijdig stadium rekening gehouden met archeologie.

Cultuurhistorie en monumenten

De gemeente Harlingen staat met haar 513 rijksmonumenten op dit moment op de 15de plaats van de grootste monumentengemeenten van Nederland. Gelet op de beperkte oppervlakte (aan land) van deze gemeente en het geringe aantal inwoners is dit bijzonder. Dit betekent namelijk dat de gemeente Harlingen 1 monument op 30 inwoners heeft. Daarnaast beschikt de gemeente over een beschermd stadsgezicht, 98 gemeentelijke monumenten en meer dan 400 beeldbepalende panden. De binnenstad, de parel van Harlingen is dan ook van nationaal belang, heeft de status van beschermd stadsgezicht en is aangewezen als één van de Belvédère steden met zowel historische waarden als ruimtelijke dynamiek. Cultuurhistorische waarden zijn in de hele gemeente aanwezig, beginnend in het buitengebied met onder andere landschappelijke waarden, terpen en kwelderwallen. Zo stond Wijnaldum landelijk in de belangstelling met de vondst van een mantelspeld, waaruit bleek dat Wijnaldum al in de 7^e eeuw een belangrijke vesting was.

Het behouden en versterken van de cultuurhistorische identiteit van Harlingen, het beleefbaar maken van cultuurhistorie en het instandhouden van het Harlinger erfgoed en haar karakteristieke omgeving zijn belangrijke pijlers die mede door particuliere initiatieven worden bewerkstelligd. Het karakter en de uitstraling van het centrum moet zich zoveel mogelijk onderscheiden van andere centra. De kansen om cultuurhistorie als economische drager voor toeristische activiteiten te gebruiken worden benut. Een gemeentelijke visie cultureel erfgoed wordt ontwikkeld waarin het beleid en de ambities voor de komende jaren worden bepaald.

Het Rijk is de monumentenzorg aan het moderniseren. Hierbij vindt er een verschuiving plaats van het objectgericht naar gebiedsgericht werken. De koers die landelijk wordt ingezet is dat cultuurhistorische belangen, waaronder ook archeologie, worden meegewogen in de ruimtelijke ordening. De gemeente Harlingen zal bij de actualisering van haar bestemmingsplannen een cultuurhistorische gebiedsanalyse laten uitvoeren, opdat steeds meer inzicht in de specifieke kwaliteiten wordt verkregen. Daarnaast wordt een archeologische waardenkaart voor Harlingen opgesteld. Cultuurhistorie kan als inspiratiebron dienen bij ruimtelijke ontwikkelingen en extra betekenis geven aan de kwaliteit. Bij ruimtelijke ontwikkelingen vindt een zorgvuldige afweging plaats tussen de verscheidene belangen opdat een passende balans wordt gevonden tussen de ontwikkeling die nodig is en behoud van wat waardevol is.

OPGAVE CULTUURHISTORIE EN MONUMENTEN

De gemeente Harlingen wil haar cultuurhistorische karakter behouden en versterken. Bij de actualisatie van bestemmingsplannen wordt een cultuurhistorische gebiedsanalyse uitgevoerd. Ook worden de archeologische waarden voor Harlingen in kaart gebracht.

3.4

WATER

Harlingen heeft van oudsher een sterke relatie met water. De haven is van groot belang voor onder andere de werkgelegenheid in maritieme-, logistieke- en visserijactiviteiten. Ook de doorvoer naar het achterland over het Van Harinxmakanaal is een belangrijk aspect in het kader van ontwikkeling en werkgelegenheid. De provincie Fryslân heeft in het Provinciaal verkeers- en vervoersplan 2006 besloten tot verbreding en verdieping van het Van Harinxmakanaal. De door de gemeente Harlingen beheerde waterpartijen, watergangen en waterbergingen worden in een integraal waterplan omschreven. In 'De koers van het Harlinger water' staat tot op hoog detail niveau omschreven hoe het watersysteem er tot op heden voor staat en wat eventuele vervolgacties kunnen zijn.

De komende jaren wordt op gemeentelijk niveau onder andere gewerkt aan een verdere verbetering van de kwaliteit van het water. Het betreft hier het tegengaan van overlast van de riolering (overbelasting), het tegengaan van het buiten de oevers treden van oppervlaktewater, het tegengaan van grondwateroverlast en het creëren van draagvlak en vergroten van waterbewustzijn en waterwaardering.

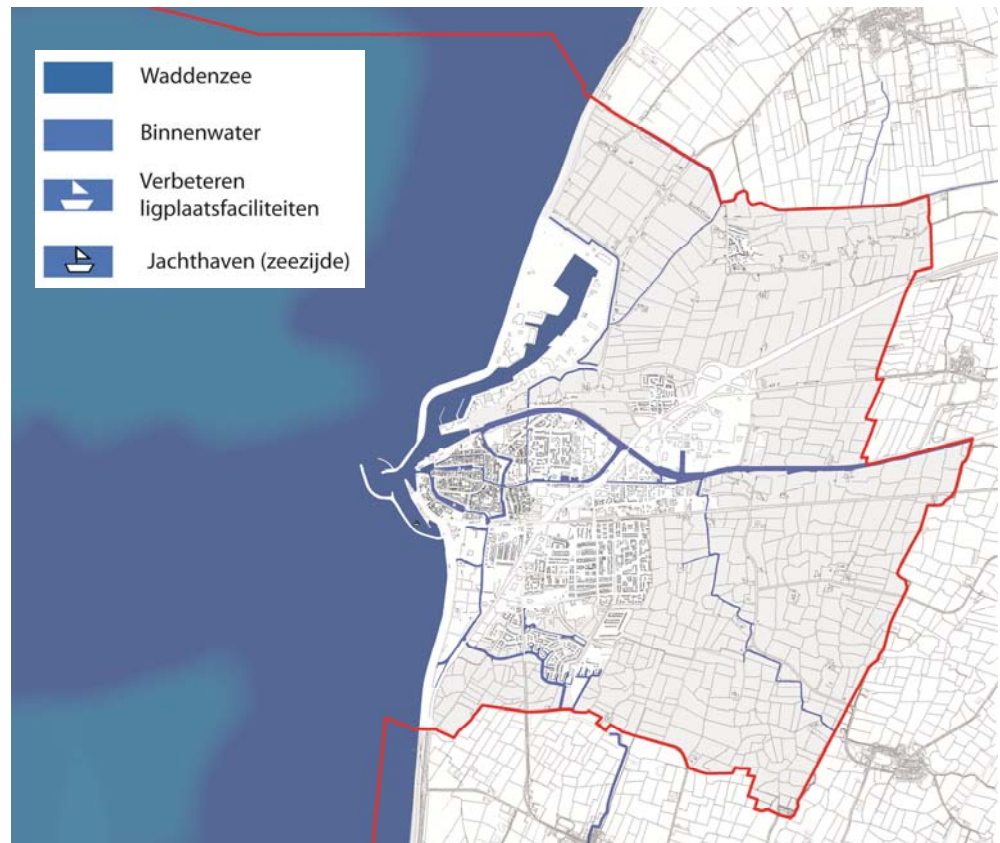
Op watergebied zijn landelijk veel ontwikkelingen gaande. De waterwet stimuleert om met bestemmingsplannen waterwetgeving te integreren. Deze integratie in de ruimtelijke ordening is een belangrijk onderwerp voor de komende tijd. Dit betekent onder andere dat er actief moet worden gekeken naar welke punten er qua waterbeheer in de bestemmingsplannen wenselijk zijn. In het Fries Bestuursakkoord Waterketen zijn ten aanzien van dit onderwerp doelstellingen opgenomen.

Wetterskip Fryslân en de Provincie Fryslân hebben eind 2009 het Waterhuishoudingsplan (Provinciale Staten van Provincie Fryslân) en het Waterbeheerplan (Algemeen Bestuur Wetterskip Fryslân) vastgesteld. Hierin is het regionale waterbeleid voor de provincie Fryslân opgenomen. De hoofddoelstelling van beide waterplannen is "het hebben en houden van een veilige en bewoonbare provincie en het in stand houden en versterken van gezonde en veerkrachtige watersystemen, zodat een duurzaam gebruik blijft gegarandeerd". Het beleid wordt in beide plannen verder uitgewerkt in de thema's waterveiligheid, schoon water en voldoende water.

Het thema Waterveiligheid heeft betrekking op de primaire waterkeringen en de boezemkaden. Het ruimtelijk relevante beleid betreft de ligging van de zeedijken met reserveringszones.

Het thema Schoon water gaat over de waterkwaliteit. Onder dit thema valt het beleid voor de afvalwaterketen (de inzameling, het transport en de zuivering van afvalwater) en de ecologische inrichting van watersystemen. Ten aanzien van dit laatste onderwerp zijn de afspraken die in Fryslân over de Kader Richtlijn Water zijn gemaakt in dit hoofdstuk opgenomen. Ruimtelijk relevant is het beleid voor de extra uitbreiding van waterberging in deelsystemen door middel van natuurvriendelijker oevers en de ruimtelijke bescherming van grondwaterwinningsgebieden voor drinkwater.

Het thema Voldoende water heeft vooral betrekking op het peilbeheer. Voldoende water betekent niet te veel water maar ook niet te weinig water en zorgen voor een goede verdeling van het beschikbare water over de verschillende functies. Het ruimtelijk relevante beleid betreft onder andere de ruimte die voor boezemuitbreiding en waterbergingsgebieden wordt gevraagd. In dit thema is ook het beleid voor de winning van grondwater (met name drinkwater) beschreven.

OPGAVE WATER

De gemeente Harlingen verbetert de kwaliteit van het water binnen de gemeente en gaat het buiten de oevers treden van oppervlaktewater tegen. Grondwateroverlast en de overlast (overbelasting) van de riolering wordt tegengegaan.

De gemeente streeft het Fries Bestuursakkoord Waterketen na.

3.5

HAVENS EN SCHEEPVAART

De haven van Harlingen is niet met één woord te karakteriseren. De Friese zeehaven is tegelijk een handels- en industriehaven, een visserijhaven, een veerhaven en een recreatiehaven. En dat sluit allemaal nauw op elkaar aan zonder scherpe grenzen. De zeehavens grenzen niet alleen dicht aan de stad maar lopen met de oudste delen ver door in de historische binnenstad. Overal in de haven is de nabijheid van de stad waarneembaar en overal in de stad zijn de zee en de havens merkbaar.

De veelzijdigheid en de sterke verwevenheid tussen moderne voorzieningen en eeuwenoude monumenten bepalen de aantrekkelijkheid van de Harlinger haven.

De Harlinger haven is als volgt ingedeeld:

- Handels- en industriehaven.
- Visserijhaven.
- Veerhaven.
- Recreatiehaven.
- Beroepszeilvaart.

Deze havenindeling voldoet nog niet (stand van zaken 2010) aan de eisen van de Havenvisie Wadden (Convenant Vaarrecreatie).

BESCHRIJVING HARLINGER HAVENS

Handels- en industriehaven

De handels- en industriehaven is voor Harlingen en de regio van groot economisch belang. Afgezien van de grote kottervloot en de veerboten, doen jaarlijks vele coasters, zeeschepen en binnenschepen de haven aan.

Visserijhaven

Met het groter worden van de kotters hebben Urker vissers Harlingen gekozen als thuishaven omdat deze vanaf de Noordzee vrij bereikbaar is. Aan het eind van de week brengen veel schepen de vangst aan wal in de haven van Harlingen. Tong, schol, schelvis en kabeljauw vormen het grootste deel van de aanvoer. Op het Wad zijn garnalenkotters, kokkelschepen en mosselkotters actief.

Veerhaven

Harlingen is vertrekhaven voor een bezoek aan de waddeneilanden Terschelling en Vlieland. Rederij Doeksen houdt zich sinds 1923 bezig met passagiersvervoer over de Waddenzee naar de beide eilanden. Sinds 2007 onderhoudt ook Rederij EVT een veerdienst naar Terschelling. Per jaar vervoeren de veerboten bijna 600.000 passagiers heen en weer tussen Harlingen en Terschelling en Vlieland.

Jachthavens/recreatiehaven

Harlingen beschikt over diverse jachthavens. De jachthavens bieden vaste ligplaatsen, maar zijn deels ook in gebruik als passantenhavens. De jachthavens/recreatiehavens zijn gelegen in het centrum van de stad Harlingen in de directe nabijheid van winkel- en horecavoorzieningen.

Beroepszeilvaart

Wat eind jaren zeventig begon met een handjevol schepen dat door een paar enthousiaste mensen in hun oude glorie werd hersteld is in die periode uitgegroeid tot een complete vloot van 70 traditionele vaartuigen. Deze vloot vaart van april tot en met oktober zeiltochten met passagiers op de Waddenzee, het IJsselmeer en de Friese binnenwateren. Harlingen is daarmee uitgegroeid tot de grootste charterhaven van Nederland. De chartervloot is voor Harlingen van niet geringe economische betekenis. Ze is verantwoordelijk voor nostalgische beelden van historische schepen. Deze schepen trekken elke dag weer veel kijkers.

De Harlinger haven (industriehaven)

De ambitie van de haven van Harlingen is om een haven te zijn die veelzijdig, veilig, duurzaam en slim is en die vooral waarde schept. De havenactiviteiten (overslag van lading en havengebonden bedrijvigheid) worden zoveel mogelijk gecombineerd met het scheppen van werkgelegenheid en waardecreatie. Acquisitie wordt gericht op lading en bedrijvigheid met de grootste kans op toegevoegde waarde.

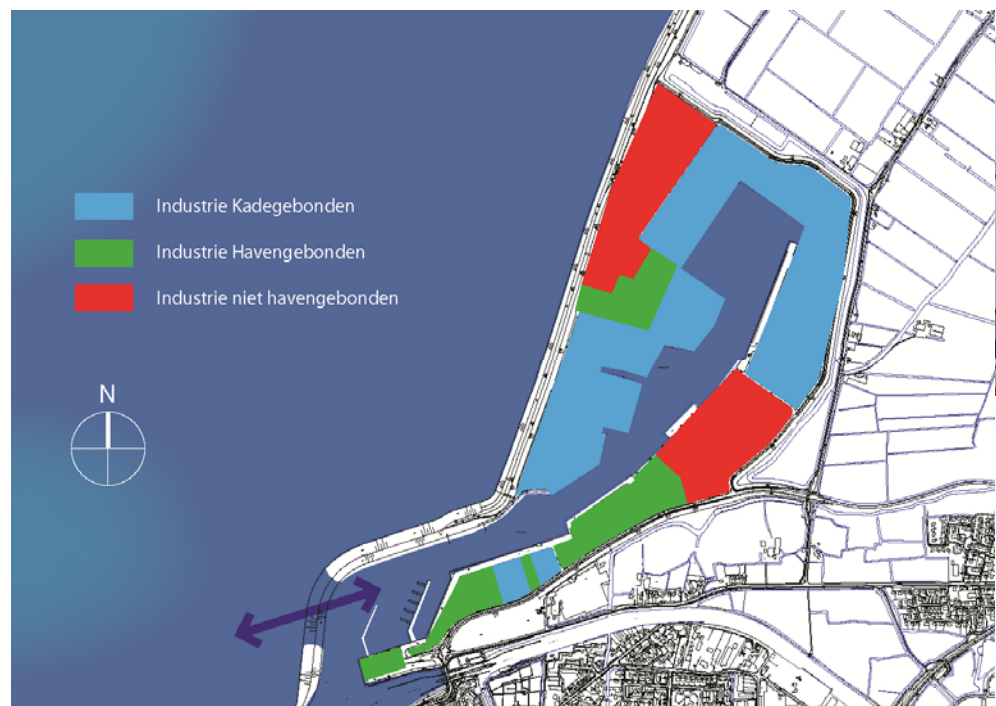
De Harlinger haven dient goed bereikbaar te zijn, multimodaal ontsloten en goed geoutilleerd. Bereikbaarheid en veiligheid van de haven vragen om nader onderzoek naar de situatie en oplossingen voor de problemen. Daarbij wordt onder andere gedacht aan de aanleg van een 2^e havenmond, zoals op de kaart is aangegeven.

De potenties voor de Harlinger haven en vervoer over water worden maximaal benut.

Om het bedrijfsleven zo goed mogelijk te faciliteren wordt de haven ingericht en geoptimaliseerd conform het Masterplan (februari 2010), zie afbeelding op de volgende pagina.

De mogelijkheden voor vergroting van de capaciteit van de haven dienen nader te worden onderzocht. De gedachte leeft om optimalisatie en herstructurering binnen de bestaande geografische grenzen van de haven te zoeken. Mochten nadien eventuele uitbreidingen van de haven noodzakelijk zijn, dan zouden deze bij voorkeur binnendijks (noordelijk van huidige haven) gevonden kunnen worden, passend bij de bestaande skyline. Uitbreiding van de haven (buitendijks) zal niet plaatsvinden in de planperiode.

De structuur van de visserijhaven moet aangepast worden voor moderne duurzame visserij.

Jachthaven/recreatiehaven

Op initiatief van de drie waddenprovincies Noord-Holland, Fryslân en Groningen werd een convenant opgesteld tussen rijk, de waddenprovincies, de waddegemeenten en diverse belangenorganisaties. Doel van het convenant is het beheersbaar maken en houden van de vaarrecreatie op de Waddenzee. In het convenant worden de voornemens en doelen uit de Planologische kernbeslissing (PKB) Derde Nota Waddenzee verder geconcretiseerd en afgestemd op het overige beleid.

In het Convenant Vaarrecreatie Waddenzee is afgesproken dat de gemeenten/haveneigenaren zullen zorgdragen voor afzonderlijke haveninrichtingsplannen voor de aan de Waddenzee grenzende jachthavens. Deze afspraken houden o.a. in dat vanwege veiligheidsoverwegingen alle havens moeten beschikken over voldoende veilige en beschutte ligplaatsen.

De gemeente Harlingen heeft de ambitie om de voorzieningen voor de waterrecreatie te verbeteren en zo mogelijk uit te breiden. Er wordt gestreefd naar een verbreding van de

economie en stimulering van werkgelegenheid in de toeristische sector. De gemeente Harlingen wil dat de binnenstad een sterk en bruisend centrum blijft, dat comfortabel en aantrekkelijk is voor inwoners, voor de regio en toeristen. Ook heeft de gemeente de ambitie om het gezicht van de stad Harlingen meer naar de zee te richten.

Bereikbaarheid en ligplaatsen

De bereikbaarheid van de jachthavens voor toerisme vindt plaats via één havenmond. De ligplaatsen in deze havens dienen kwalitatief goed en efficiënt te zijn. De ligplaatsen zijn gesitueerd op zichtlocaties. Verder geldt voor de ligplaatsen in de havens het volgende:

- Ligplaatsen voor de beroepsvaart (recreatie): passantenplaatsen in het centrum worden gefaciliteerd en hiervoor worden voorzieningen aangebracht.
- Ligplaatsen jachthaven (zoutwater, buiten de sluisen): passantenplaatsen in het centrum worden gefaciliteerd en er wordt capaciteit gerealiseerd voor de overdekte winterberging achter de sluis.
- Ligplaatsen jachthaven (zoetwater, binnen de sluisen): in de jachthaven wordt door optimalisatie en herstructurering de capaciteit aan goede ligplaatsen vergroot ten behoeve van het aantrekken van meer toerisme in de binnenstad.

OPGAVE HAVENS EN SCHEEPVAART

De gemeente Harlingen ontwikkelt de haven van Harlingen tot een veelzijdige, veilige, duurzame en slimme haven die waarde schept. De havenactiviteiten worden zoveel mogelijk gecombineerd met het scheppen van werkgelegenheid en waardecreatie. Naar de verbetering van de bereikbaarheid en de vergroting van de capaciteit van de haven dient nader onderzoek te worden verricht. Gedacht wordt aan de aanleg van een tweede havenmond en optimalisatie en herstructurering binnen de bestaande geografische grenzen van de haven.

3.6

INFRASTRUCTUUR EN BEREIKBAARHEID

Ten aanzien van infrastructuur en bereikbaarheid heeft de gemeente Harlingen het doel om te komen tot een geordend systeem van wegen ingericht volgens de principes van Duurzaam Veilig, waarbij de bereikbaarheid van de stad en de dorpen alsmede de leefbaarheid van de woonwijken gewaarborgd is. De ombouw van de N31 Traverse Harlingen zal hierbij voor een impuls zorgen. Daarnaast is het doel te komen tot een evenwichtig en gebruiksvriendelijk parkeersysteem afgestemd op de functies winkelen, wonen, werken en recreëren, waarbij de leefbaarheid van de stad en de dorpen gewaarborgd is.

Hoofdverkeerstructuur

De hoofdverkeerstructuur van de gemeente Harlingen uit zuidelijke richting bestaat uit de N31 en de Westerzeedijk. Ter plaatse van de centrale zone bij de Kanaalweg wordt een nieuwe afrit van de N31 richting het centrum van de stad Harlingen gerealiseerd, de nieuwe entree naar Harlingen. De entree van de Westerzeedijk met de binnenstad van Harlingen ligt ter plaatse van de Spoorweg.

Vanuit noordoostelijke richting wordt de gemeente Harlingen ontsloten via de A31 en de N393. De A31 heeft een afrit ter hoogte van het dorp Midlum. Via de Zuidwalweg is de stad Harlingen te bereiken. De N393 komt ook uit op de Zuidwalweg en volgt dezelfde route naar Harlingen.

Langzaamverkeerroutes

De gemeente Harlingen kent diverse langzaamverkeerroutes. De belangrijkste langzaamverkeerroutes zijn aangegeven op de kaart.

Tracé N31

De N31/A31 loopt vanaf de Afsluitdijk via Harlingen en Leeuwarden naar Drachten. De weg begint bij knooppunt Zurich, waar hij aansluit op de A7. Bij knooppunt Ureterpvallela sluit de N31/A31 weer aan op deze weg. Verder kruist de N31 de A32 ten zuiden van Leeuwarden. De totale lengte van de N31/A31 is 67 kilometer.

De provincie Fryslân trekt het initiatief voor de ombouw van de N31, in samenwerking met eigenaar Rijkswaterstaat en de gemeente Harlingen. De geoptimaliseerde bestuurlijke voorkeursvariant, zoals die is opgenomen in de Bestuursovereenkomst Ombouw N31 Traverse Harlingen, is ter indicatie op de kaart aangegeven. Het entreegebied van de N31 is ook op de kaart aangegeven.

Het tracé van de N31 in Harlingen wordt gedeeltelijk verdiept aangelegd. Tevens wordt de weg verdubbeld. Voor dit project dient nog de tracéwetprocedure gevoerd te worden (stand van zaken 2010).

Wanneer het werk aan de N31 klaar is, naar verwachting is dit in 2017, ligt de weg verdiept. Tegelijkertijd bestaat de mogelijkheid om rondom de nieuwe weg het gebied te herontwikkelen. Naast de aanpak van de traverse N31 Harlingen worden dan ook andere gebieden aangepakt. De N31 maakt hiermee onderdeel uit van een totaal programma 'gebiedsontwikkeling Harlingen'.

Alle invalswegen van Harlingen, zowel autowegen als vaarwegen, zijn aandachtsgebieden voor het realiseren van een kwaliteitsverbetering. Harlingen wil haar imago versterken als stad aan het water en de Waddenzee. De verdiepte ligging van de N31 door de stad Harlingen biedt hiervoor kansen.

Bij de aanpassing van de N31 dient qua inrichting en vormgeving aangehaakt te worden op het landschap. Bij het gedeelte van de N31 dat niet verdiept wordt aangelegd dient het zicht op het landschap behouden te blijven. De herontwikkeling van de N31 biedt de kans om oude zichtlijnen over watergangen te herstellen en de ruimtelijke en stedelijke structuur te verbinden.

Parkeervoorzieningen

Om het doorgaande verkeer uit de binnenstad van Harlingen te beperken dienen aan de rand van de binnenstad voldoende parkeervoorzieningen aanwezig te zijn op loopafstand. Ook dienen er goede parkeervoorzieningen te komen voor toeristen en eilandgangers. De parkeervoorzieningen in het centrum worden daarom mogelijk uitgebreid. De bestaande parkeergarage bij de Waddenspromenade zou kunnen worden vergroot. Nader onderzoek moet aantonen welke oplossing(en) de beste is/zijn. Hiervoor wordt een nota parkeerbeleid opgesteld.

Het parkeerterrein ten noorden van de binnenstad, dat in de huidige situatie wordt gebruikt voor langparkeren door bezoekers van de eilanden, kan mogelijk worden uitgebreid in de richting zoals aangegeven op de kaart.

OPGAVE INFRASTRUCTUUR EN BEREIKBAARHEID

De gemeente Harlingen zorgt ervoor dat de inrichting van de N31 qua inrichting en vormgeving wordt aangesloten op het landschap. Oude zichtlijnen over watergangen worden hersteld en de ruimtelijke en stedelijke structuur wordt verbonden.

Naar de mogelijkheden voor uitbreiding van de parkeervoorzieningen in het centrum wordt thans onderzoek uitgevoerd.

3.7

WONEN

In de komende periode tot 2015 heeft de gemeente Harlingen een relatief grote woningbouwopgave. De nieuwe woningen worden voornamelijk als uitbreiding van de stad Harlingen gebouwd. In hoofdstuk 4 wordt nader ingegaan op de ontwikkelingen in de stad Harlingen. In hoofdstuk 5 worden de kernen Midlum en Wijnaldum nader beschreven. In deze paragraaf gaat in op de algemene ontwikkeling van de gemeente Harlingen ten aanzien van wonen.

Wonen en doelgroepen

De gemeente Harlingen richt zich ten aanzien van het woonbeleid op diverse doelgroepen, zoals hoger opgeleide starters en vitale ouderen. Hiervoor zijn eengezinswoningen en 'flexibele', aanpasbare woningen noodzakelijk. Onder andere het realiseren van bijzondere woonbebouwing ten behoeve van bijvoorbeeld jongeren en het bieden van ruimte aan woon-werk locaties voor mensen die vanuit huis werken zijn speerpunten.

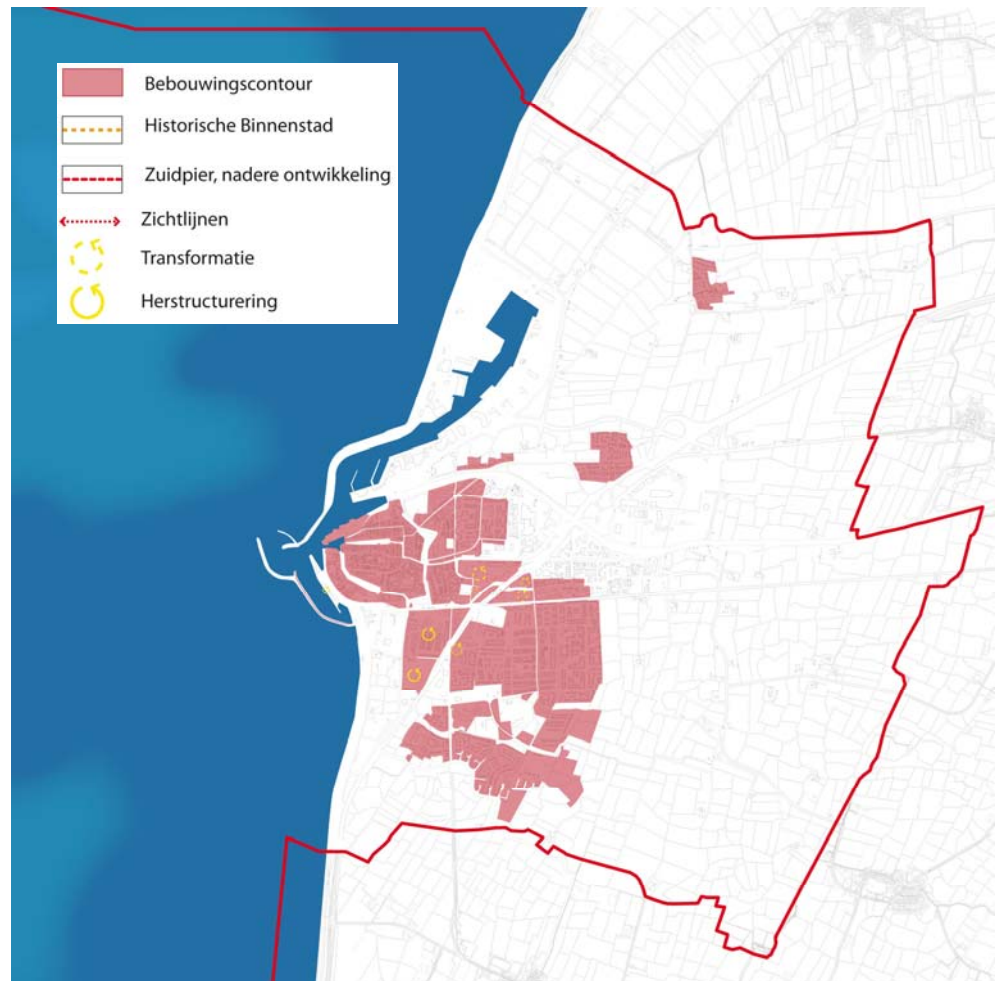
Wonen en zorg

Door de vergrijzing ontstaat een meer specifieke en zorggerichte vraag. Hierop wordt door de gemeente Harlingen ingespeeld. Samenwerking op het gebied van woningbouw en huisvesting biedt dan een meerwaarde.

De gemeente Harlingen biedt in de toekomst meer ruimte voor collectief particulier opdrachtgeverschap, onder andere voor het realiseren van gezamenlijke woon-zorggroepen.

Facet structuurvisie wonen

Het woonbeleid voor de gemeente Harlingen wordt nader uitgewerkt in een facet structuurvisie wonen. Uitgangspunt hierin zal zijn dat inbreiden en herstructureren vóór gaan op uitbreiden van de woonbebouwing. De visie moet antwoord geven op de vraag hoeveel woningen nog nodig zijn en voor welke doelgroepen woningen nodig zijn.

OPGAVE WONEN

De gemeente Harlingen stelt een facet structuurvisie wonen op, waarin het woonbeleid voor de komende periode wordt uitgewerkt met als uitgangspunt dat inbreiden en herstructureren gaan vóór uitbreiding.

De wijk Ludinga voorziet in de uitbreiding van de stad Harlingen.

Sociale woningbouw vormt een substantieel onderdeel van de woningbouw en zal in de toekomst dan ook een rol blijven spelen in de volkshuisvesting.

3.8

ECONOMIE

De ligging van de stad aan zee is van grote invloed op het ontstaan van Harlingen en haar vroegere en huidige economische structuur. Met onder andere een zeehaven en de daaraan (direct of indirect) gekoppelde werkgelegenheid heeft Harlingen altijd al een dynamisch bedrijfsleven gekend. Het gebied 'Haven en kanaalzone' vormt het industriële hart van Harlingen. Het gebied bestaat uit de industriehaven en de bedrijventerreinen Oostpoort, Hermes en Koningsbuurt.

Naast deze (industriële) bedrijvigheid beschikt de stad Harlingen over een levendig centrum met diverse winkelvoorzieningen en vormen van detailhandel.

In deze paragraaf worden de economische ontwikkelingen met betrekking tot de bedrijventerreinen en de winkelvoorzieningen en detailhandel beschreven. Hoe wordt omgegaan met de havens en scheepvaart wordt beschreven in paragraaf 3.5.

Werkgelegenheid

Doel van de gemeente Harlingen ten aanzien van werkgelegenheid is het creëren en behouden van werkgelegenheid en het terugdringen van de werkloosheid.

Naast het aantrekken van nieuwe economische activiteiten van buiten de gemeente wil de gemeente dit bereiken door een gedegen serviceverlening aan het bestaande bedrijfsleven en deze zo goed mogelijk faciliteren, zodat zij hun economische activiteiten kunnen behouden of zelfs uitbreiden. Harlingen heeft de potentie om te functioneren als forensenstad voor werknemers uit het westen van Nederland. Deze potentie kan worden benut door het promoten van werkgelegenheid bij de diverse (haven)bedrijven die de gemeente Harlingen rijk is.

De gemeente Harlingen wil werk voor lager opgeleiden in de sectoren haven, schone industrie, toerisme, verblijfsindustrie, ambacht, scheepsbouw, kunst en cultuur, grondstoffen voor de bouw, visserij en horeca stimuleren. Dit wordt gerealiseerd door het faciliteren van leer-werktrajecten voor jongeren, maar ook voor volwassenen worden educatieprogramma's gefaciliteerd. De gemeente Harlingen zet in op een 'leven lang leren' voor jong en oud, waarbij economische structuren op lokaal niveau op elkaar aangesloten worden.

Bedrijventerreinen

De gemeente Harlingen kent vier industriegebieden/bedrijventerreinen:

- Oostpoort.
- Hermes.
- Koningsbuurt.
- Industriehaven.

Bedrijventerrein Oostpoort

Bedrijventerrein Oostpoort biedt ruimte aan een combinatie van industriële en landelijke bedrijvigheid en is voorzien van een goed voorzieningenniveau. Oostpoort is gelegen vlak bij de industriehaven van Harlingen en ligt aan een doorgaande vaarroute, het Van Harinxmakanaal, naar het binnenland. Het bedrijventerrein grenst aan de A31 van Amsterdam naar Leeuwarden.

Bedrijventerrein Oostpoort wordt in de structuurvisieperiode geoptimaliseerd en indien noodzakelijk in oostelijke richting uitgebreid, conform de aanduiding in het Streekplan Fryslân en zoals aangegeven op de kaart.

Bedrijventerrein Hermes

Bedrijventerrein Hermes ligt van de vier bedrijventerreinen in de gemeente Harlingen het meest centraal. Hermes is direct verbonden met het Van Harinxmakanaal en ligt dichtbij de zeehaven van Harlingen. Het bedrijventerrein huisvest voornamelijk kleinschalige en middelgrote bedrijvigheid.

Bedrijventerrein Hermes wordt in de structuurvisieperiode gerevitaliseerd.

Koningsbuurt

Bedrijventerrein Koningsbuurt ligt in het oosten van de gemeente Harlingen. Hier vindt van oudsher al een mening van wonen en werken plaats. Koningsbuurt huisvest een breed scala aan verschillende bedrijven.

Bedrijventerrein Koningsbuurt wordt in de structuurvisieperiode gerevitaliseerd.

Industriehaven

De industriehaven is een belangrijke factor op het gebied van bedrijvigheid en industrie voor de gemeente Harlingen. De historische en moderne haven biedt een uitstekende handelslocatie voor bedrijven die direct of indirect in contact staan met de scheepvaart.

In de planperiode van de structuurvisie wordt onderzocht hoe de industriehaven kan worden geoptimaliseerd.

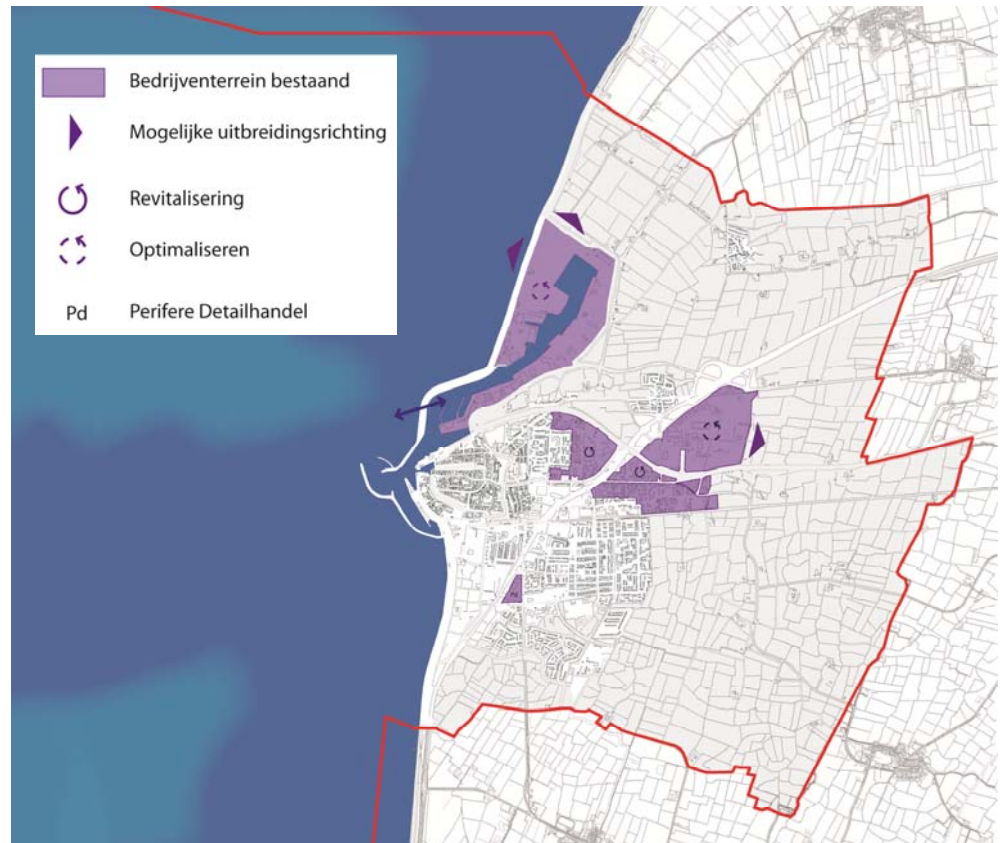
Westergozone

De gemeente Harlingen maakt onderdeel uit van de Westergozone. De Westergozone is de economische kernzone in Noordwest Fryslân. De provincie Fryslân en de gemeenten Leeuwarden, Menaldumadeel, Franekeradeel en Harlingen werken hier samen aan de economische ontwikkeling van het gebied waar duurzaamheid, innovatie en kennis centraal staan. De betrokken partijen richten zich op het versterken van de economische potenties van het betreffende gebied. Hiertoe zet het projectbureau Westergozone diverse projecten op samen met bedrijven en kennisinstellingen.

Detailhandel en winkelvoorzieningen

Detailhandel en winkelvoorzieningen worden geconcentreerd in de binnenstad van Harlingen. Perifere detailhandel daarentegen wordt geconcentreerd op de locatie Kimswardaterrein. Deze locatie is aangeduid op de kaart.

Nautische detailhandel wordt geconcentreerd in de Willems haven. Dit vormt geen directe concurrentie of bedreiging voor de binnenstad.

OPGAVE ECONOMIE

De gemeente Harlingen wil bestaande werkgelegenheid behouden, nieuwe werkgelegenheid creëren en werkloosheid tegengaan. Speerpunten zijn onder andere het bieden van werkgelegenheid voor lager opgeleiden en het stimuleren van werkgelegenheid voor hoger opgeleide starters. Ook leerwerktrajecten voor jongeren en educatie voor ouderen wordt gefaciliteerd.

3.9

DUURZAAMHEID EN MILIEU

De belangrijkste doelstelling van het milieubeleid van de gemeente Harlingen is het werken aan het verbeteren van de huidige leefomgeving. Een gezond evenwicht tussen economische en ecologische factoren staat voorop. Ontwikkelingsmogelijkheden kunnen optimaal worden benut zonder dat het milieu onevenredig wordt beïnvloed. Om deze doelstelling te bereiken moeten bewoners en bedrijven verantwoordelijkheid nemen, waarbij de gemeente het goede voorbeeld geeft. Ter ondersteuning van de verwezenlijking van de inhoudelijke doelstelling staat samenwerking en communicatie, zowel intern als extern, centraal.

De gemeente besteedt veel aandacht aan vergunningverlening en handhaving en de diverse milieuaspecten zoals geluid, bodem, geur, luchtkwaliteit en externe veiligheid.

Daarnaast speelt klimaat en energie een belangrijke rol.

Waar voorheen het accent op de ontwikkeling van zogenaamde grijze milieuaspecten lag, staan voor de komende periode voornamelijk de duurzaamheidsaspecten centraal.

Onderstaand worden de belangrijkste elementen ten aanzien van duurzaamheid en milieu beschreven.

Duurzaamheid

Ten aanzien van duurzaamheid heeft de gemeente Harlingen gekozen voor een integrale aanpak.

Aangesloten wordt bij landelijke en provinciale initiatieven (zoals 100% duurzaam inkopen in 2015 en de doelstellingen uit het 100.000 woningenplan).

Om het goede voorbeeld te geven, geeft de gemeente Harlingen veel aandacht aan duurzaamheid bij eigen gebouwen en openbare verlichting. Bij nieuwbouw wordt gestreefd naar klimaatneutraal.

(Innovatieve) duurzame ontwikkelingen worden gestimuleerd en ondersteund.

Geluid

De huidige situatie ten aanzien van geluid wordt behouden en waar mogelijk verbeterd. Dit geldt zowel voor de stad, als de dorpen en het buitengebied. In het bebouwde gebied ten noorden van de spoorlijn, dat als hoofdfunctie bedrijventerrein en centrum heeft, worden hogere waarden toegestaan.

Aan nieuwe geluidsbronnen worden geluidseisen (geluidsproductieplafonds) gesteld en toekomstige ontwikkelingen worden akoestisch zo goed mogelijk ingepast, waarbij hogere waarden worden toegestaan als deze elders kunnen worden gecompenseerd.

Luchtkwaliteit

Als gevolg van de toekomstige ontwikkelingen zullen de grenswaarden voor de luchtkwaliteit naar verwachting niet worden overschreden. Luchtkwaliteit levert daarom in het kader van deze structuurvisie geen belemmeringen op. Indien ontwikkelingen zich voordoen wordt bekeken of nader onderzoek naar luchtkwaliteit noodzakelijk is.

Bodem

Ten aanzien van bodem wordt het 'standstill-beginsel' gehanteerd. De huidige bodemkwaliteit wordt gehandhaafd en waar mogelijk verbeterd.

Externe veiligheid

De gemeente Harlingen streeft naar een verantwoord evenwicht tussen externe veiligheidsrisico's en de behoefte aan de activiteiten die de risico's veroorzaken. In gebieden waar veel mensen gedurende langere periode aanwezig zijn en die gebruikt worden voor wonen, recreëren en (lichte) bedrijvigheid, wordt niet afgeweken van de richtwaarde voor plaatsgebonden risico. Bij het vervoer van gevaarlijke stoffen is sprake van een grenswaarde.

In gebieden waar relatief weinig mensen gedurende korte periode aanwezig zijn, zoals buitengebied, bedrijfsterreinen en wegen en bij bestaande risicovolle inrichtingen, kan worden afgeweken van de richtwaarde voor het plaatsgebonden risico als het gaat om een object dat gerelateerd is aan de functie van de risicobron.

Het overschrijden van de oriëntatie waarde voor het groepsrisico wordt alleen gemotiveerd toegestaan indien de verandering in het groepsrisico wordt veroorzaakt door ontwikkelingen die passen binnen het gebiedstype en door de gemeente gewenste toekomstperspectief.

OPGAVE DUURZAAMHEID EN MILIEU

De gemeente Harlingen verbetert de huidige leefomgeving waarbij een gezond evenwicht tussen economische en ecologische factoren voorop staat. Ontwikkelingsmogelijkheden kunnen optimaal worden benut zonder dat het milieu onevenredig wordt beïnvloed.

3.10**ONDERWIJS**

De gemeente Harlingen beschikt over een divers aanbod op het gebied van onderwijs. De gemeente beschikt over diverse basisscholen, basisscholen voor bijzonder onderwijs en diverse scholen voor middelbaar onderwijs. Ook is in Harlingen de Maritieme Academie Harlingen gevestigd, een school voor binnenvaart, kustvaart en zeevaart. Door de aanwezigheid van de Maritieme Academie is de gemeente Harlingen op het gebied van nautisch onderwijs uniek.

Schoolbestuurlijk vormt de komende jaren de kwaliteit van het onderwijs een belangrijk aandachtspunt, ten aanzien van bestuur en management, deskundigheid van het personeel en de toepassing van een informatie en communicatietechnologie. De wijze waarop invulling wordt gegeven aan onderwijskundig leiderschap is een belangrijk aandachtspunt in de aanpak van kwaliteitsverbetering. Ook wordt het beleidsvoerende vermogen van scholen en de rol van het bevoegde gezag daarin onder de loep worden genomen.

Met betrekking tot de uitvoering van de lokale onderwijstaak vindt verdergaande integratie met andere beleidsterreinen, waaronder jeugdbeleid, sport, jeugdgezondheid, etc. plaats. De gemeente stimuleert de koppeling tussen scholing en de beroepspraktijk. Het opzetten van een grootschalig leer-werktraject wordt in dat kader door de gemeente gefaciliteerd en gestimuleerd, maar sturing en uitvoering ligt in handen van andere instanties.

De gemeente heeft ook aandacht voor de huisvesting van leerlingen in het voortgezet- en volwassenenonderwijs. Voor leerlingen die een interne opleiding volgen moeten voldoende huisvestingsmogelijkheden beschikbaar zijn.

Maatregelen om verkokering in de uitvoering van beleid tegen te gaan worden door de gemeente bevorderd. Dit heeft ook gevolgen voor de eigen ambtelijke organisatie. Ook intern in de organisatie moeten koppelingen met verschillende beleidsvelden plaatsvinden.

Onderwijs en scheepvaart

De gemeente wil mogelijkheden bieden voor opleidingen ter ondersteuning van de scheepvaart. Dit kan onder andere door leer-werk en praktijkopleidingen gekoppeld aan de (industrie)haven.

Het scheepvaartonderwijs in Harlingen kan onderverdeeld worden in twee soorten, het duurzaam onderhoud aan schepen en de opleiding voor potters, boorders en elektriciens ten behoeve van het Regionaal Opleidingscentrum (ROC).

Bij het duurzaam onderhoud van schepen gaat het om het behouden en bevorderen van kennis en het maken en onderhouden van houten schepen. Een scheepsbouwopleiding, gekoppeld aan de Maritieme Academie is een wens. Hiervoor wordt de mogelijkheid geboden om een houtscheepsbouwwerf te realiseren in de Nieuwe Willemshaven. Deze locatie is aangeduid op de kaart.

Voor de opleiding voor potters, boorders en elektriciens ten behoeve van het ROC kan aangesloten worden bij de bestaande scheepswerven.

OPGAVE ONDERWIJS

De gemeente Harlingen verbetert de kwaliteit van het onderwijs. Ook biedt de gemeente de mogelijkheid voor het vestigen van een scheepsbouwopleiding, inclusief houtscheepsbouwwerf, gekoppeld aan de Maritieme Academie Harlingen en een dependance van een ROC.

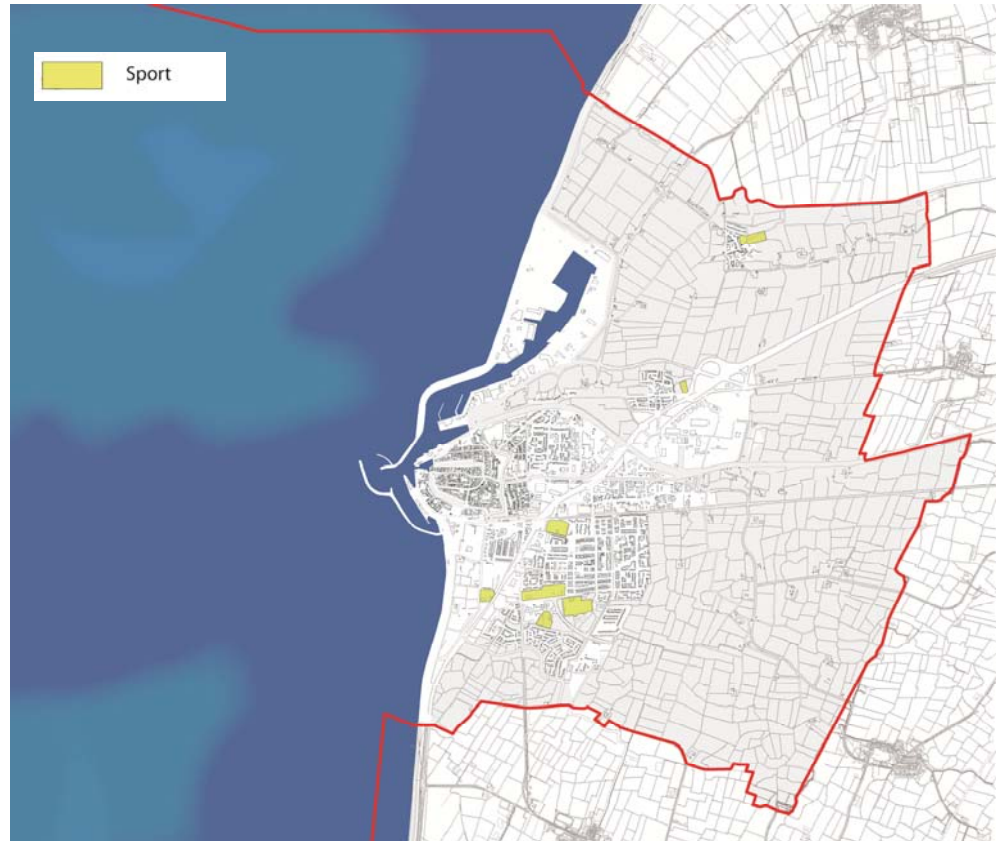

3.11

SPORT

Harlingen beschikt over diverse sportvelden en verenigingen. In Harlingen zijn op de kaart twee sportvelden weergegeven die in de toekomst gehandhaafd blijven. Het sportterrein ten noordwesten van Plan Zuid wordt aangegeven als zoekgebied voor het Wadden Doe Centrum.

In de kernen Midlum en Wijnaldum worden de sportvoorzieningen behouden. Deze sportvoorzieningen staan op de kaart aangegeven.

OPGAVE SPORT

De gemeente Harlingen handhaaft de sportvelden die op de structuurvisiekaart zijn aangegeven. Het sportterrein ten noordwesten van Plan Zuid wordt aangegeven als zoekgebied voor het Wadden Doe Centrum.

3.12

RECREATIE EN TOERISME

De gemeente Harlingen richt zich ten aanzien van recreatie en toerisme op het behouden van de authenticiteit van de stad en het stimuleren van de lokale economie. Het toerisme wordt gestimuleerd door te focussen op het gastheerschap, het verhogen van het voorzieningenniveau in met name de Noorder- en Zuiderhaven, het ontwikkelen van een recreatiegebied met een slechtweervoorziening en de uitbreiding van promotionele activiteiten. Hierbij zijn de toeristische ondernemers belangrijke partners.

Ten aanzien van recreatie en toerisme is het essentieel dat er geografische en organisatorische verbindingen worden gelegd. Afstemming en samenwerking op kleine en grote schaal zijn van cruciaal belang. De ontwikkelingen moeten op lange termijn op lokaal niveau opbrengsten te genereren.

Recreatieve routes

De gemeente Harlingen stimuleert en faciliteert de realisatie van nieuwe recreatieve routes, zoals bijvoorbeeld de sloepenroute via de Achlumervaart. Tevens wordt gedacht aan uitbreiding van recreatieve fiets- en wandelroutes. Ook worden geografische en organisatorische verbindingen gelegd tussen de Westerzeedijk, de Willems haven en de binnenstad. De afstemming en samenwerking zowel binnen als buiten Harlingen is van cruciaal belang.

Werelderfgoed en Waddenzee

De ligging aan de Waddenzee en de Werelderfgoedstatus van de binnenstad van Harlingen bieden kansen voor het stimuleren van duurzaam toerisme en duurzame voorzieningen. De gemeente Harlingen richt zich op het uitbreiden van de recreatieve mogelijkheden. Promotie speelt hierbij een belangrijke rol.

Ook stimuleert en faciliteert de gemeente Harlingen de eventuele realisatie van een Wadden Doe Centrum of Wadden Experience Centrum. Dit educatieve en belevingscentrum is gericht op de pijlers onderzoeken (wetenschap), doen (attractie) en dromen (fantasie).

Bij de Willemshaven liggen kansen voor het realiseren van diverse nautische ontwikkelingen. Voorbeelden hiervan zijn een Marina en een scheepswerf voor onderhoud van houten schepen. Deze zijn onderdeel van de ontwikkelingen van de Zuiderpier en de vluchthaven.

Verblijfsrecreatie

Op het gebied van verblijfsrecreatie liggen kansen voor het realiseren van hotelaccommodaties gericht op het hogere segment en gericht op een specifiek thema, dit blijkt ook uit het onderzoek Hotelmarkt Harlingen (mei 2009). Het ontwikkelen van nieuwe hotelaccommodaties is de verantwoordelijkheid van de markt, maar de gemeente Harlingen wil dit wel stimuleren en faciliteren. De locaties waar de gemeente hotelaccommodaties wenselijk acht zijn opgenomen op de kaart. Voor de toeristische markt zijn dit twee locaties in de stad Harlingen (Westerzeedijk/Spoorstraat en Willemshaven). Voor één van deze hotels kan een koppeling gemaakt worden met de maritieme ontwikkeling van de Willemshaven en het Wadden Doe Centrum. Voor de zakelijke markt ligt op industrieterrein Oostpoort een geschikte locatie.

OPGAVE RECREATIE EN TOERISME

De gemeente Harlingen zet in op het behouden van de authenticiteit van de stad Harlingen. De gemeente stimuleert de lokale economie door het verbeteren en creëren van recreatieve en toeristische voorzieningen. Het Wadden Doe Centrum is hier een voorbeeld van. Ook wil de gemeente de recreatieve en toeristische kansen die de gemeente biedt meer promoten.

3.13

SOCIAAL MAATSCHAPPELIJK

Harlingen heeft een groot aantal sterke punten op sociaal maatschappelijk gebied, zoals een open cultuur, een levendige, kleinschalige en veilige stad, maar Harlingen kent ook de nodige sociaal maatschappelijke problemen, zoals achterstanden, werkloosheid, lage opleidingsniveaus, etc.

Het sociaal maatschappelijke beleid van de gemeente Harlingen is er op gericht om burgers de mogelijkheid te bieden zo lang mogelijk zelfstandig te functioneren. De gemeente faciliteert dit onder andere door het WMO-loket. Verder wordt periodiek overleg gevoerd met maatschappelijke organisaties, zoals de voedselbank, wijkbelangen, ouderenbonden, kerken, etc. Belangrijk gemeentelijk speerpunt is het lokale jeugdbeleid. Hierbinnen staat met name de ontwikkeling van een centrum jeugd en gezin centraal. Om gezinnen en jongeren te kunnen ondersteunen en begeleiden wordt in de gemeente gewerkt met een centrum voor jeugd en gezin. De activiteiten in dit centrum worden gefaciliteerd door de gemeente.

Verder zit de kracht van de samenleving in elkaar kennen en elkaar ontmoeten, bijvoorbeeld tussen jongeren van verschillende opleidingsniveaus in jeugdcentra, maar ook ouderen moeten plekken hebben om elkaar te ontmoeten. In ruimtes waar mensen samen kunnen komen kunnen problemen ook beter gesignaleerd worden. Laagdrempelige ontmoetingsplekken, zoals dorpshuizen en wijkcentra, worden daarom door de gemeente gestimuleerd en gefaciliteerd. Ook heeft de gemeente hierin een verbindende regierol. De gemeente Harlingen wil de maatschappelijke participatie bevorderen en stelt daarom een nota burgerparticipatie op.

Afstemming met andere beleidsvelden

De gemeente Harlingen zet in op de koppeling en samenwerking tussen verschillende beleidsvelden, zoals ook al aangegeven is in de paragraaf onderwijs. Afstemming tussen de beleidsvelden onderwijs, wonen/volkshuisvesting, economie en zorg is noodzakelijk, maar ook het verbinden van deze thema's in netwerken is van belang. De gemeente stimuleert en faciliteert de ontwikkeling, versterking en het verder uitbreiden deze netwerken en ketens, wat zorgt voor een flexibele gemeente die kan inspelen op veranderingen in de maatschappij. Dit kan bijvoorbeeld plaatsvinden door het leggen van koppelingen tussen opleidingstrajecten en werkgelegenheid in de vorm van stageplaatsen.

Netwerken en ketens binnen de gemeente Harlingen kunnen gevonden worden in de visserij, havens, zorg en welzijn, toerisme, onderwijs en werk, waarbij zorg en welzijn speerpunten zijn.

OPGAVE SOCIAAL MAATSCHAPPELIJK

De gemeente Harlingen heeft een verbindende regierol in het stimuleren en faciliteren van ketens en netwerken en het realiseren van laagdrempelige ontmoetingsplekken.

Om gezinnen en jongeren te kunnen ondersteunen en begeleiden wordt in de gemeente gewerkt met een centrum voor jeugd en gezin. De activiteiten in dit centrum worden gefaciliteerd door de gemeente.

De gemeente stelt een nota burgerparticipatie op.

HOOFDSTUK

4 Stad Harlingen

Veel mensen kennen Harlingen als plaats waar ze de auto parkeren om daarna de overtocht te maken met de veerboot naar Vlieland of Terschelling. Harlingen heeft echter meer te bieden dan een uitstekende parkeeraccommodatie voor een lange of korte vakantie op de eilanden.

Harlingen is de belangrijkste havenstad van de provincie Fryslân. In de haven van Harlingen liggen, naast de Harlinger schepen, ook die van de grote vissersvloot. Verder behoort Harlingen tot de Friese elf steden waar langs de Elfstedentocht gereden wordt. De stad Harlingen kan verdeeld worden in de binnenstad, het waterfront en de centrale zone. De ontwikkelingen in deze deelgebieden van de stad Harlingen worden in dit hoofdstuk beschreven.

4.1

BINNENSTAD

De Noorderhaven, de Zoutsloot, de Grote Bredeplaats en de Voorstraat zijn allemaal schilderachtige straten die getuigen van de rijkdom en armoede die ooit in Harlingen was. Grote monumentale pakhuizen op een steenworp afstand van kleine arbeidershuisjes. Het voorzieningenniveau in Harlingen is hoog te noemen naast het detailwinkelapparaat, horecagelegenheden met terrassen, en culturele instellingen.

Maar de binnenstad moet ook vitaal en dynamisch blijven zonder afbreuk te doen aan de bestaande kwaliteiten. Om deze parel aantrekkelijk te houden voor de inwoners, voor de regio en toeristen zal het voorzieningenniveau op peil gehouden moeten worden.

De toeristische economie in de binnenstad wordt verder gestimuleerd, omdat dit de meeste kans biedt voor werkgelegenheid voor de lager opgeleide van Harlingen. Ook kiest de gemeente voor een concentratie van de winkelvoorzieningen in de binnenstad van Harlingen. Hiermee wordt voorkomen dat er onderlinge concurrentie ontstaat van het winkelapparaat.

Nieuwe ontwikkelingen dienen te passen bij de maat, schaal en identiteit van de binnenstad. Grootschalige programma's die horen bij de binnenstad maar qua maat en schaal niet passen kunnen op termijn een plek krijgen in de centrale zone. Grootschalige Perifere detailhandel zullen een plek krijgen op het Kimsverda terrein.

Om de vitaliteit van de binnenstad te waarborgen is voldoende parkeergelegenheid noodzakelijk voor de bezoekers van de binnenstad.

Verder zet de gemeente in om de watersportfaciliteiten van de Noorderhaven en de Zuiderhaven sterk te verbeteren waardoor het voor de binnenwatersporter nog aantrekkelijker wordt om Harlingen aan te doen en langer te blijven.

Afbeelding 4.1

Uitsnede Binnenstad

4.2

WATERFRONT

Het waterfront vormt nu, maar zeer zeker straks, vanuit de Waddenzee voor de zeepleziersvaart de entree van Harlingen. De Nieuwe Willemshaven wordt geherstructureerd tot een aantrekkelijk werk- en recreatiegebied.

De Willemshaven krijgt in de toekomst een luxe jachthaven voor toeristen met zeewaardige jachten. Belangrijk is dat deze jachthaven een directe verbinding heeft met de binnenstad. De te herstructureren kade van de Willemshaven moet programmatisch een aanvullend aanbod bieden voor de binnenstad. Dit om concurrentie met de binnenstad te voorkomen. Hierbij valt te denken aan werken, (maritieme) voorzieningen, (nautische) detailhandel en recreatie. De ontwikkelingen in de Willemshaven moeten de binnenstad versterken en omgekeerd.

Bij de ontwikkeling van de Willemshaven is het een must dat de bebouwing zodanig gepositioneerd wordt dat er zicht blijft bestaan vanuit de stad naar de Waddenzee, maar juist ook vanaf de Waddenzee naar de binnenstad. Ook qua maat en schaal moet deze ontwikkeling aansluiten bij die van de binnenstad. Het "nieuwe" silhouet moet van toegevoegde waarde zijn en respect hebben voor het historische, maar ook een nieuw hoofdstuk schrijven aan Harlingen.

Afbeelding 4.2

Uitsnede Waterfront

4.3

CENTRALE ZONE

De centrale zone vormt in de toekomst, na de verdieping van de N31, één van de belangrijke entrees voor de binnenstad van Harlingen. Het gebied wordt globaal begrensd door het Oude Jaagpad in het westen, het spoor in het zuiden, in het oosten de Grensweg. De Franekertrekvaart is in het noorden de begrenzing.

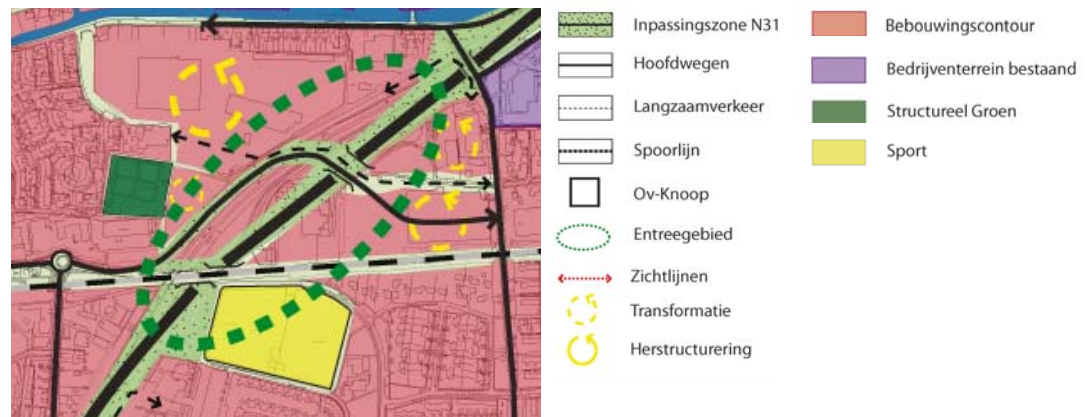
Ter hoogte van de centrale zone komt de N31 verdiept te liggen, waardoor de ruimtelijke barrière zal verminderen. Ruimtelijke structuren kunnen weer worden versterkt en mogelijk zelf weer in ere worden hersteld. Gezien het feit dat dit gebied één van de hoofdentrees van Harlingen wordt, is een extra kwaliteitsimpuls zeker op zijn plaats.

De centrale zone is daarom op de kaart aangemerkt als een gebied dat getransformeerd moet worden. Hierdoor ontstaat er de mogelijkheid om een ruimtelijke kwaliteitsslag te maken en andere woon- en werkmilieus te realiseren die meer aansluiten bij de binnenstad. De centrale zone vormt in de toekomst, na de verdieping van de N31, één van de belangrijke entrees voor de binnenstad van Harlingen. Daarnaast vormt de corridor de verbinding tussen de twee stadsdelen van Harlingen.

De woonmilieus in de centrale zone onderscheiden zich door het stedelijke karakter van de overige woonwijken die Harlingen kent. Het gaat hier veel meer om het stedelijke wonen binnen een mix van functies. Daarbij passen ook sociaal maatschappelijke functies, zoals een multifunctioneel gebouw, stadskantoor, etc.

Afbeelding 4.3

Uitsnede Centrale zone

OPGAVE STAD HARLINGEN

De gemeente zet zich in om de binnenstad van Harlingen vitaal en dynamisch te houden, zonder afbreuk te doen aan de bestaande kwaliteiten. De toeristische economie in de binnenstad wordt verder gestimuleerd. Ook kiest de gemeente voor een concentratie van de winkelvoorzieningen in de binnenstad van Harlingen.

Nieuwe ontwikkelingen dienen te passen bij de maat, schaal en identiteit van de binnenstad.

Om de vitaliteit van de binnenstad te waarborgen is voldoende parkeergelegenheid noodzakelijk voor de bezoekers van de binnenstad. Verder zet de gemeente zich in om de watersportfaciliteiten van de Noorderhaven en de Zuiderhaven sterk te verbeteren.

Waterfront

De Nieuwe Willemshaven wordt geherstructureerd tot een aantrekkelijk werk- en recreatiegebied. Het waterfront vormt nu, maar zeer zeker straks, vanuit de Waddenzee voor de zeepleziervaart de entree van Harlingen.

Centrale zone

De centrale zone vormt in de toekomst, na de verdieping van de N31, één van de belangrijke entrees voor de binnenstad van Harlingen. Daarnaast vormt de corridor de verbinding tussen de twee stadsdelen van Harlingen.

HOOFDSTUK 5

Kernen Midlum en Wijnaldum

Naast de stad Harlingen bestaat de gemeente Harlingen ook uit de karakteristieke terpdorpen Midlum en Wijnaldum. In dit hoofdstuk worden deze dorpen beschreven. De gemeente Harlingen zet in op het handhaven van het dorps karakter van deze kernen.

5.1

MIDLUM

Tussen Harlingen en Franeker ligt in de kromming van de oude rijksweg het dorp Midlum. Het dorp telt ruim 600 inwoners. Midden in het dorp staat op een restant van de terp de dorpskerk van Midlum. Al in de twaalfde eeuw is deze kerk gebouwd, maar in de loop van de tijd is er veel aan veranderd. In 1988 is de kerk van binnen en buiten opgeknapt. De kerktoren is in 1999 gerestaureerd. Tegen de torenmuur staat nog een oude, goed bewaarde grafsteen met een (houtzaag-) molen erop.

Typierend voor de opbouw en de bebouwing van Midlum is:

- een relatief open bebouwingsstructuur;
- de aanwezigheid van een boerderij en enkele panden met agrarische detaillering;
- de aanwezigheid van deels karakteristieke bouwelementen;
- de relatie van de dorpskern met het buitengebied.

Langs de uitvalswegen is in de loop der tijd een lineaire bebouwingstructuur ontstaan met het daarbij behorende stratenpatroon.

Het Midlumer Bos is het voornaamste groen in Midlum en grenst aan de noordzijde aan het dorp. Kenmerkend en structurerend zijn de bomenrij aan weerszijden van de Harlingerstraatweg de begroeiing c.q. bomen aanwezig rondom de kerk en aangrenzende bebouwing.

Het bedrijventerrein Oostpoort, de stad Harlingen en de industriehaven zijn direct op de achtergrond aanwezig.

De gemeente Harlingen zet in op het behouden van de kwaliteiten en de leefbaarheid van het dorp Midlum. Uitbreiding van woonbebouwing wordt niet toegestaan. Beperkte inbreiding is wel mogelijk, mits dit de leefbaarheid bevordert, de kwaliteiten van het dorp behouden blijven en de eventuele nieuwe bebouwing past bij de aard en schaal van Midlum.

Een goede lokale ontsluiting van het dorp via de Koningsbrug naar Harlingen is van groot belang. De manier waarop zal in het kader van de discussie rondom de N31 worden bepaald.

Afbeelding 5.4

Uitsnede kern Midlum

5.2

WIJNALDUM

In het vlakke land van Noordwest Fryslân met op de achtergrond de robuuste zeedijk en de kranen en masten van de Harlinger haven ligt het terpdorp Wijnaldum. Een dorp met geschiedenis. De vondst van een grote fibula (mantelspeld) was het begin van een archeologisch onderzoek, waaruit bleek dat Wijnaldum al in de 7e eeuw een belangrijke vestiging was. In een archeologisch steunpunt in de oude consistorie is die geschiedenis in beeld gebracht.

Het dorp is een levendige gemeenschap van ongeveer 500 bewoners. Binnen de Stichting Dorpshuis Wijnaldum zijn vele vrijwilligers in touw die diverse activiteiten opzetten en begeleiden. Centraal in het dorp ligt dorpshuis 'De Bijekoer'. Hier vinden diverse activiteiten plaats. Ook biedt het dorpshuis onderdak aan veel verenigingen, de kinderhobbyclub en de bejaardensociëteit. Kenmerkend is dat bijna alle mensen die in Wijnaldum komen wonen direct meedoen in het verenigingsleven. Verder is de Vereniging van Dorpsbelang Wijnaldum voor de dorpsgemeenschap belangrijk. Dorpsbelang zet zich actief en vooral opbouwend in voor het dorp.

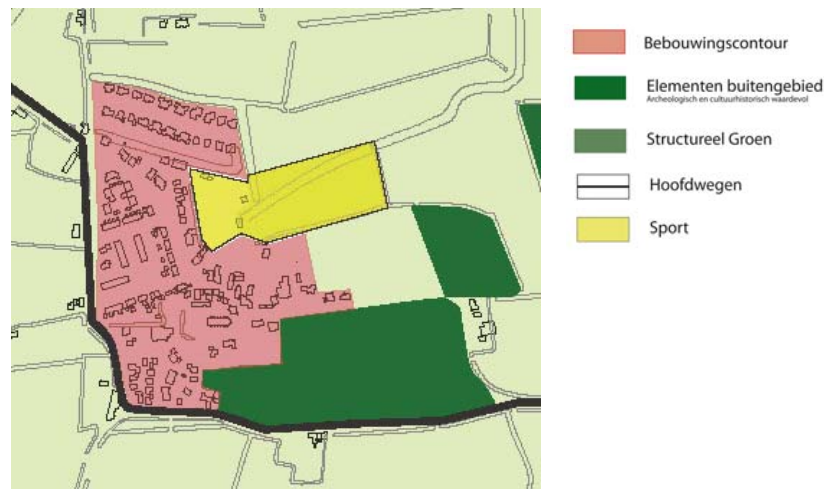
Wijnaldum heeft een meer authentieke uitstraling dan Midlum. Het heeft veel oudere en karakteristieke bebouwing. Van oorsprong bestaat Wijnaldum uit een aantal buurtjes rond de kerk. In de directe omgeving waren een aantal states aanwezig.

De overgangen van het dorp naar het buitengebied zijn vrij gaaf en doen natuurlijk aan. De groenstructuur is gekoppeld aan het dorp in de vorm van bomen en tuinen.

Net als in Midlum zet de gemeente Harlingen ook in Wijnaldum in op het behoud van de leefbaarheid en de bestaande kwaliteiten en karakteristieken van het dorp. Ook hier is uitbreiding van de woonbebouwing niet toegestaan. Eventuele beperkte inbreiding passend bij de aard, kwaliteiten en schaal van Wijnaldum is toegestaan, mits dit ook de leefbaarheid bevordert.

Afbeelding 5.5

Uitsnede kern Wijnaldum

OPGAVE MIDLUM EN WIJNALDUM

De gemeente Harlingen wil de kwaliteiten van de twee karakteristieke terpdorpen Midlum en Wijnaldum koesteren. Uitbreiding van de kernen Midlum en Wijnaldum met woningbouw wordt niet verder toegestaan, inbreiding is wel mogelijk op plekken waar ruimte vrij komt.

Ingezet wordt op het handhaven van het dorps karakter, de natuurlijke overgangen met het omringende landschap en op het zorgdragen voor een veilige, herkenbare verbinding met Harlingen opdat ook van die zijde kan worden bijgedragen aan de draagkracht van de stad.

HOOFDSTUK

6 Buitengebied

Het areaal land van de gemeente Harlingen is relatief gering. Het omvat slechts 2.700 hectare van de bijna 39.000 hectare grondgebied. Een groot deel van het land bestaat uit de stad Harlingen. Het overige deel vormt het buitengebied. Het buitengebied is een open gebied met verspreide agrarische bebouwing en twee terpdorpen. De aanwezige beplanting is veelal aan de bebouwingsstructuur gekoppeld. De stad, de havens en de zeedijk zijn overal visueel aanwezig. Grofweg ten noorden van het Van Harinxmakanaal bestaat de agrarische activiteit uit akkerbouw, ten zuiden daarvan is er vooral grasland voor de veehouderij.

Het buitengebied van Harlingen valt binnen één landschapstype, namelijk het kustlandschap. Hieruit valt af te leiden dat de zee een grote invloed heeft gehad op het landschap van de gemeente Harlingen. Voor het aanleggen van de dijken was het gehele gebied een kweldergebied, dat van tijd tot tijd door de zee werd overspoeld. In een kweldergebied vindt aanslibbing plaats van zand en klei. Dit veroorzaakt hoogteverschillen die in de gemeente Harlingen nog goed zichtbaar zijn. Hier en daar zijn in het landschap ook nog overblijfselen te vinden van het oorspronkelijke krekpatroon.

De belangrijkste kenmerken van het landschap van de gemeente Harlingen zijn echter ontstaan na en door het ingrijpen van de mens. Het gaat hierbij onder andere om:

- het begroeiingspatroon;
- het bebouwingspatroon;
- het reliëf.

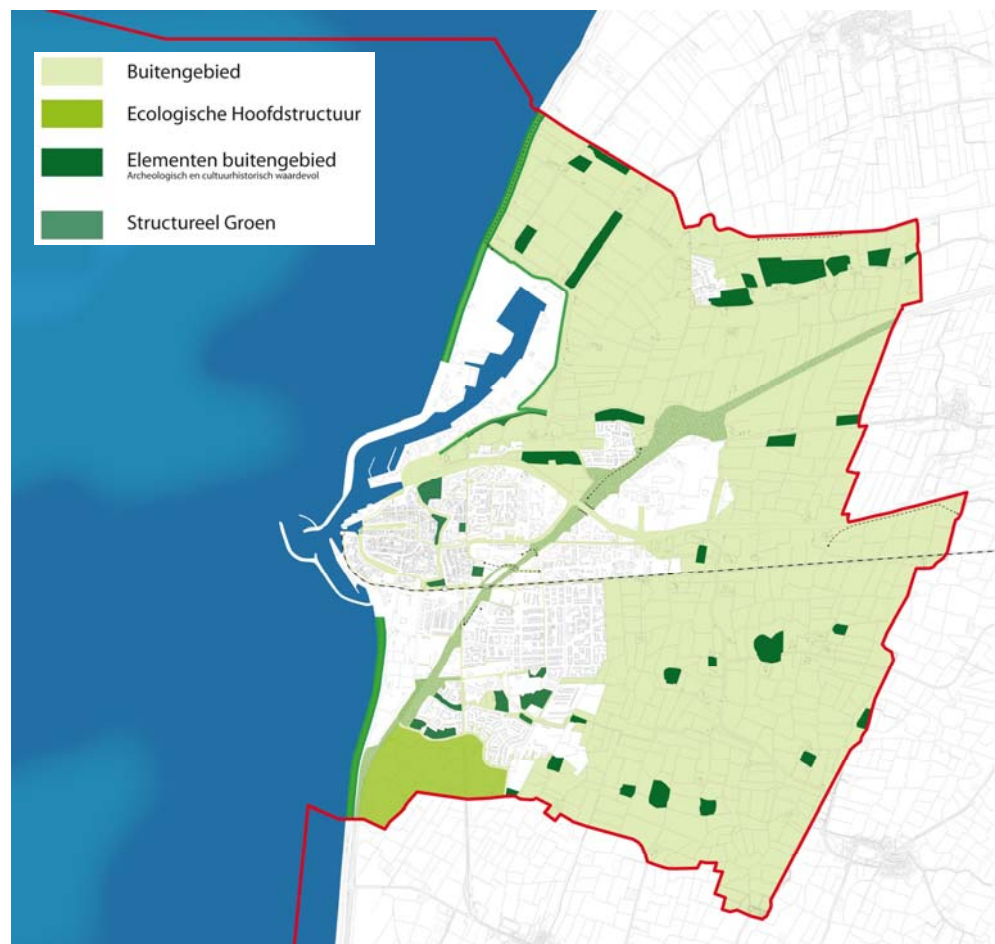
Wat betreft het begroeiingspatroon is, door het ontbreken van bosjes, rietlanden en het ontbreken van beplanting als perceelsscheiding, sprake van een open landschap. Beplanting bevindt zich met name in de terpdorpen en rond de boerderijen in de vorm van erfbeplantingen. Hier en daar bevinden zich bosjes, zoals bij Midlum en op de kreekrug ten oosten van Wijnaldum.

De bebouwing in het buitengebied bestaat voornamelijk uit boerderijen die verspreid in het landschap liggen. Een aantal van deze boerderijen liggen op huisterpen. Ten oosten van Wijnaldum liggen deze terpen in een lijn, want hier is het terpenpatroon gekoppeld aan de aanwezigheid van een kwelderwal. Naast boerderijen komen in het buitengebied verspreid ook woningen voor.

Het buitengebied heeft een belangrijke functie als landbouwgebied. Verder is in het buitengebied naast het van nature aanwezige reliëf, zoals kwelderruggen en kwelderwallen, ook reliëf ontstaan door toedoen van de mens. Zo komen er verspreid in het buitengebied verschillende terpen voor.

In het zuiden van de gemeente ligt het Hegewiersterfjild. Dit natuurgebied bestaat uit twee delen, die van elkaar gescheiden worden door de Kimswerderweg. Het Harlinger deel van het Hegewiersterfjild heeft een grootte van ongeveer 50 hectare en is in beheer bij Natuurmonumenten. Ten oosten van Wijnaldum ligt het natuurreservaatje op de kwelderrug.

Recreatie in het buitengebied van de gemeente Harlingen is weinig ontwikkeld. In samenhang met het verbeteren van de onderlinge bereikbaarheid van het buitengebied en de stad kunnen oude paden worden hersteld en nieuwe recreatieve routes gestalte krijgen. Voor zover deze recreatieve routes gelegen zijn in het Hegewiersterfjild, moeten deze in overeenstemming zijn met de natuurdoelstellingen van het gebied.

OPGAVE BUITENGEBIED

De gemeente Harlingen zet in op het herkenbaar houden van de karakteristieke openheid van het open kustlandschap. Verdere verdichting van het landschap met bebouwing en beplanting is daarom niet gewenst.

De ligging van de boerderijen en terpdorpen in het open landschap en de natuurlijke overgangen daarvan naar het agrarische gebied dienen behouden te blijven. Dit betreft met name het gebied ten oosten van de Industriehaven en de stad Harlingen. Dat geldt ook voor het karakteristieke reliëf van kreekkruggen en omliggende, lager gelegen gronden.

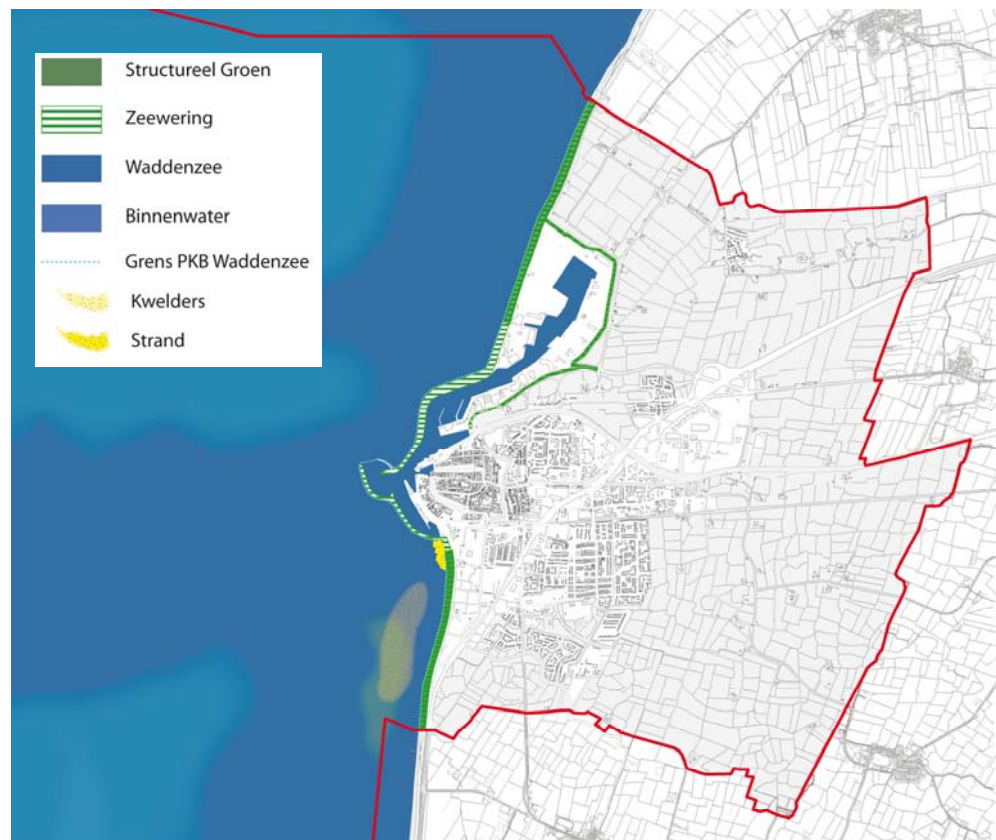
De bereikbaarheid van het buitengebied met de stad kan door het terugbrengen van oude paden en het ontwikkelen van nieuwe recreatieve routes verbeteren, bijvoorbeeld waddenwandelen.

Bestaande natuurgebieden worden behouden en waar mogelijk versterkt.

HOOFDSTUK 7 Waddenzee en zeewering

De Waddenzee is het grootste aaneengesloten natuurgebied van West-Europa en heeft een grote ecologische waarde. Ook is de Waddenzee belangrijk voor de visserij en recreatie. De Waddenzee staat sinds 26 juni 2009 op de Werelderfgoedlijst van de UNESCO.

De hoofddoelstelling voor de Waddenzee is uitgangspunt als grootste aaneengesloten natuurgebied van West-Europa, voor het hoofdstuk over de Waddenzee en de zeewering. Hoofddoelstelling voor de Waddenzee is de duurzame bescherming en ontwikkeling van de Waddenzee als natuurgebied en het behoud van het unieke open landschap. Economische activiteiten zijn mogelijk, mits deze passen binnen de doelstelling van de Waddenzee.

HOOFDLIJNEN VOOR ONTWIKKELINGEN IN EN ROND DE WADDENZEE

- Het beleid is erop gericht om de enorme grootschaligheid en unieke openheid van de Waddenzee te behouden, door in de nabijheid van de Waddenzee geen of uitsluitend aan het open landschap van de Waddenzee en omgeving, aangepaste bebouwing toe te staan.
- De identiteit van het vasteland van de Waddenzee moet behouden blijven; aan de rand is bebouwing mogelijk die past bij het landschappelijk beeld.
- De veiligheid van de bewoners van het Waddengebied moet duurzaam worden gewaarborgd, de primaire waterkering blijft voldoen aan de eisen van de Waterwet: voor versterking van de waterkering wordt zowel aan de zeezijde als aan de landzijde ruimte gereserveerd.
- Economische activiteiten zijn mogelijk, mits ze passen binnen de hoofddoelstelling van de Waddenzee; door het rijk wordt het afwegingskader gehanteerd, zoals vastgelegd in het Europees rechtelijke afwegingskader uit de Vogel- en Habitatrichtlijn en de Natuurbeschermingswet.

De bereikbaarheid van havens en eilanden wordt gewaarborgd in de vorm van aanlegmogelijkheden voor veerboten en streefdieptes/normering voor de vaargeulen. Gezien de economische potenties van onder andere de Harlinger haven, kan voor de vaargeulen vanaf de Noordzee naar deze havens in uitzondering op de vastgestelde streefdieptes/normering tot verdere verdieping worden overgegaan, onder de voorwaarde dat dit past binnen het afwegingskader van deze PKB. Voor de vaargeul Harlingen-Noordzee zal het daarbij gaan om een verdieping tot minimaal 7,50 meter beneden NAP.

In of direct aangrenzend aan de Waddenzee mogen geen nieuwe havens worden aangelegd. Voor eventuele nieuwe uitbreiding van de industriehaven van Harlingen wordt bij voorkeur gekozen voor een binnendijkse uitbreiding.

Wanneer echter een concreet plan, dat onderbouwd is met onderzoek, leidt tot het inzicht dat een zeevaartse uitbreiding bij Harlingen mogelijk is binnen het afwegingskader van de PKB, zal het kabinet dit mogelijk maken door middel van een partiële herziening. Op basis van voornoemd onderzoek zal de planologische afweging moeten plaatsvinden waarbij de landschappelijke, cultuurhistorische en natuurlijke waarden van zowel de Waddenzee als het binnendijks gelegen gebied betrokken worden.

Nieuwe bebouwing in de nabijheid van de Waddenzee mag alleen plaatsvinden binnen de randvoorwaarden van het nationaal ruimtelijk beleid, en dient qua hoogte aan te sluiten bij de bestaande bebouwing en daar waar het gaat om bebouwing in het buitengebied, te passen bij de aard van het landschap.

Voor Harlingen wordt een uitzondering op de hoogtebepaling gemaakt voor de havengerelateerde en stedelijke bebouwing. Voor deze uitzonderingen geldt dat nieuwe bebouwing zoveel mogelijk ingepast wordt in de bestaande skyline.

Veiligheid staat voor de gemeente Harlingen voorop. Dijkverhogingen zijn mogelijk en de gemeente Harlingen reserveert ruimte voor de versterking van de waterkering aan zowel de zeezijde, als de landzijde.

De gemeente wil graag ruimte bieden aan experimentele verbeteringen van de zeekering. In het kader van het deltaprogramma zou een pilot kweldervorming goed kunnen plaatsvinden voor de kust van Harlingen.

OPGAVE WADDENZEE EN ZEEWERING

De gemeente Harlingen zet zich in voor een duurzame bescherming en ontwikkeling van de Waddenzee als natuurgebied en het behoud van het unieke open landschap. De bereikbaarheid van havens en eilanden wordt gewaarborgd door aanlegmogelijkheden en streefdieptes voor de vaargeulen. Nieuwe bebouwing in de nabijheid van de Waddenzee mag alleen plaatsvinden binnen de randvoorwaarden van het nationaal ruimtelijk beleid, en dient qua hoogte aan te sluiten bij de bestaande bebouwing en daar waar het gaat om bebouwing in het buitengebied, te passen bij de aard van het landschap.

Veiligheid staat voor de gemeente voorop. Dijkverhogingen en versterking van de waterkering zijn mogelijk.

HOOFDSTUK

8 Kostenverhaal

Deze structuurvisie beschrijft de hoofdlijnen voor het voorgenomen beleid. Voor de uitvoering van het in de structuurvisie voorgenomen beleid is het grondbeleid van belang. De structuurvisie heeft daarnaast een functie voor het kostenverhaal. In dit hoofdstuk wordt kort het beleid zoals opgenomen in de Nota grondbeleid van de gemeente Harlingen weergegeven. Vervolgens wordt het kostenverhaal in relatie tot de structuurvisie beschreven.

Grondbeleid

De in 8 september 2010 vastgestelde Nota grondbeleid gemeente Harlingen omschrijft grondbeleid als volgt:

'Het op een zodanige wijze handhaven van het bestaande grondgebruik, dan wel het realiseren van gewenste veranderingen in dit grondgebruik, dat dit past in de door de gemeente geformuleerde doelstellingen in het kader van de ruimtelijke ordening'.

Zoals de Nota grondbeleid uitvoerig beschrijft zijn er meerdere vormen van grondbeleid. De Nota onderscheidt de volgende vormen:

1. **Actief grondbeleid.**
Bij actief grondbeleid verwerft de gemeente zelf de gronden, maakt deze zelf bouw- en woonrijp en geeft deze vervolgens uit aan derden. Voordeel van actief grondbeleid is dat de grondopbrengsten geoptimaliseerd kunnen worden en de gemeente de volledige regie in handen heeft. Een nadeel van actief grondbeleid is dat de gemeente het volledige risico van de locatieontwikkeling loopt.
2. **Facilitair grondbeleid.**
Bij faciliterend grondbeleid zet de gemeente al haar middelen in om de gewenste ruimtelijke ontwikkeling te realiseren, maar beoogt dat niet persé via aankoop van de grond te doen. De gemeente verliest ten opzichte van actief grondbeleid soms een deel van haar regie. De risico's liggen in tegenstelling tot bij actief grondbeleid niet per definitie bij de gemeente. Bij wie het risico ligt is afhankelijk van de situatie.
3. **Passief grondbeleid.**
Bij het voeren van een passief grondbeleid hanteert de gemeente een afwachtende rol. De regierol van de gemeente beperkt zich tot de standaard publiekrechtelijke instrumenten die de gemeente ter beschikking staan (bestemmingsplan, vergunningen). De risico's liggen bij de ontwikkelende partij.

De gemeente Harlingen voert een (semi-)actief grondbeleid. De gemeente verwerft -aldus de Nota grondbeleid- strategische gronden en verkoopt deze gronden zonder bouw- en woonrijp te maken door aan ontwikkelende partijen. Reden voor deze werkwijze is het behouden van de eigen grondpositie binnen de markt.

Het voordeel van actief grondbeleid is dat de gemeente - indien er geen sprake is van partijen die zelf realiseren - de gemeente contractuele afspraken over de regie kan maken en de kosten kan verhalen via de grondprijs.

Zoals ook in de Nota grondbeleid is geconstateerd sluit de keuze voor (semi) actief grondbeleid niet uit dat in incidentele gevallen van het beleid wordt afgeweken, indien een bepaalde situatie daar om vraagt. Dat betekent dat ook rekening moet worden gehouden met facilitair en passief grondbeleid.

De vorm van grondbeleid is bepalend voor het kostenverhaal en voor de daarvoor geldende voorwaarden. De Wet ruimtelijke ordening stelt aan het verhaal van kosten en bijdrage aan ruimtelijke ontwikkelingen voorwaarden. Deze voorwaarden zijn voor de diverse bijdragen/kosten verschillend. Voor het verhaal van kosten via gronduitgifte of te wel in het geval van actief grondbeleid gelden de voorwaarden niet.

Op dit moment geldt voor een belangrijk deel van de ontwikkelingen in de gemeente Harlingen dat sprake is van gemeentelijke gronduitgifte (eventuele via een zogenaamde bouwclaim: gemeente koopt gronden van ontwikkelaar en verkoopt deze vervolgens weer aan ontwikkelaar).

Voor zover de gemeente Harlingen zelf gronden uitgeeft verdisconteert de gemeente voor zover mogelijk bijdrage aan ruimtelijke ontwikkelingen, bovenplanse kosten en/of kosten van bovenwijkse voorzieningen in de gronduitgifteprijs.

Naast de ontwikkelingen waarvoor de gemeente zelf gronden uitgeeft is er een aantal ontwikkelingen waarvoor de gemeente met de ontwikkelende partij al intentieovereenkomsten heeft gesloten. Dit betekent dat voor de nog op te stellen ontwikkelingsovereenkomsten het kostenverhaal hier onderdeel van zal zijn.

Gelet op het in de Nota grondbeleid neergelegde beleid kiest dat de gemeente Harlingen in beginsel voor (semi) actief grondbeleid, zij het dat in incidentele gevallen hiervan kan worden afgeweken. Ook voor die gevallen waarin er geen kostenverhaal via de gronduitgifte kan plaats vinden geldt dat de gemeente Harlingen streeft naar maximaal kostenverhaal. De gemeente Harlingen streeft hierbij in beginsel naar het maken van afspraken over het verhaal van kosten en eventuele bijdrage via een anterieure overeenkomst. Deze wordt afgesloten vóór het afronden van de benodigde planologische procedures.

VERHALEN VAN KOSTEN

De Wro biedt de mogelijkheid met een ontwikkelende partij afspraken te maken over *bijdragen in ruimtelijke ontwikkelingen*. Voorwaarde voor het maken van dergelijke afspraken is dat een basis hiervoor in de structuurvisie is gelegd. De structuurvisie zal de ruimtelijke ontwikkelingen waarvoor een gemeente een bijdrage wenst van ontwikkelende partijen moeten beschrijven.

De Wro biedt verder de mogelijkheid zogenaamde *bovenplanse kosten* in de vorm van een fondsbijdrage mee te nemen in exploitatieplannen. Voorwaarde is wel dat voor de locaties of gedeeltes daarvan, waarvoor de bovenplanse kosten in de exploitatieopzetten van de

exploitatieplannen worden opgenomen, een structuurvisie is vastgesteld. Die structuurvisie moet aanwijzingen geven over de bestedingen die ten laste van het fonds komen.

De visie kan daarnaast een eerste inzicht geven in de *bovenwijkse voorzieningen* waarvan de gemeente de kosten waar mogelijk wil verhalen op de nieuwe ontwikkelingen. De Wro verplicht niet alle bovenwijkse voorzieningen in de structuurvisie te benoemen. De structuurvisie beschrijft -zoals gezegd- de hoofdlijnen van het voorgenomen beleid en geeft daarmee een beeld geven van de belangrijkste bovenwijkse voorzieningen.

Er zijn echter meer bovenwijkse voorzieningen. Voor alle bovenwijkse voorzieningen geldt dat de gemeente Harlingen de kosten hiervan wenst te verhalen op de particuliere eigenaren.

Uitgangspunt hierbij is dat gestreefd wordt naar maximaal kostenverhaal.

Uitgangspunt van de gemeente Harlingen is voor nieuwe ontwikkelingen de kosten maximaal te verhalen. Het gaat hierbij dan met name om de kosten van (bovenwijkse) voorzieningen.

BIJLAGE **1**

Structuurvisiekaart Harlingen 2025

Colofon

Opdrachtgever

Gemeente Harlingen

Status

Vastgesteld

Datum

8 november 2012

Werkgroep ARCADIS

Jan van Buuren

Hans van Loon

Erica Spiegelenberg

Jolande Thoonen

Patrick Weijers

Gemeente Harlingen

Horatius Runia

Roelof de Boer

Geralien Knopert

ARCADIS Nederland BV

Beaulieustraat 22

6814 DV Arnhem

www.arcadis.nl